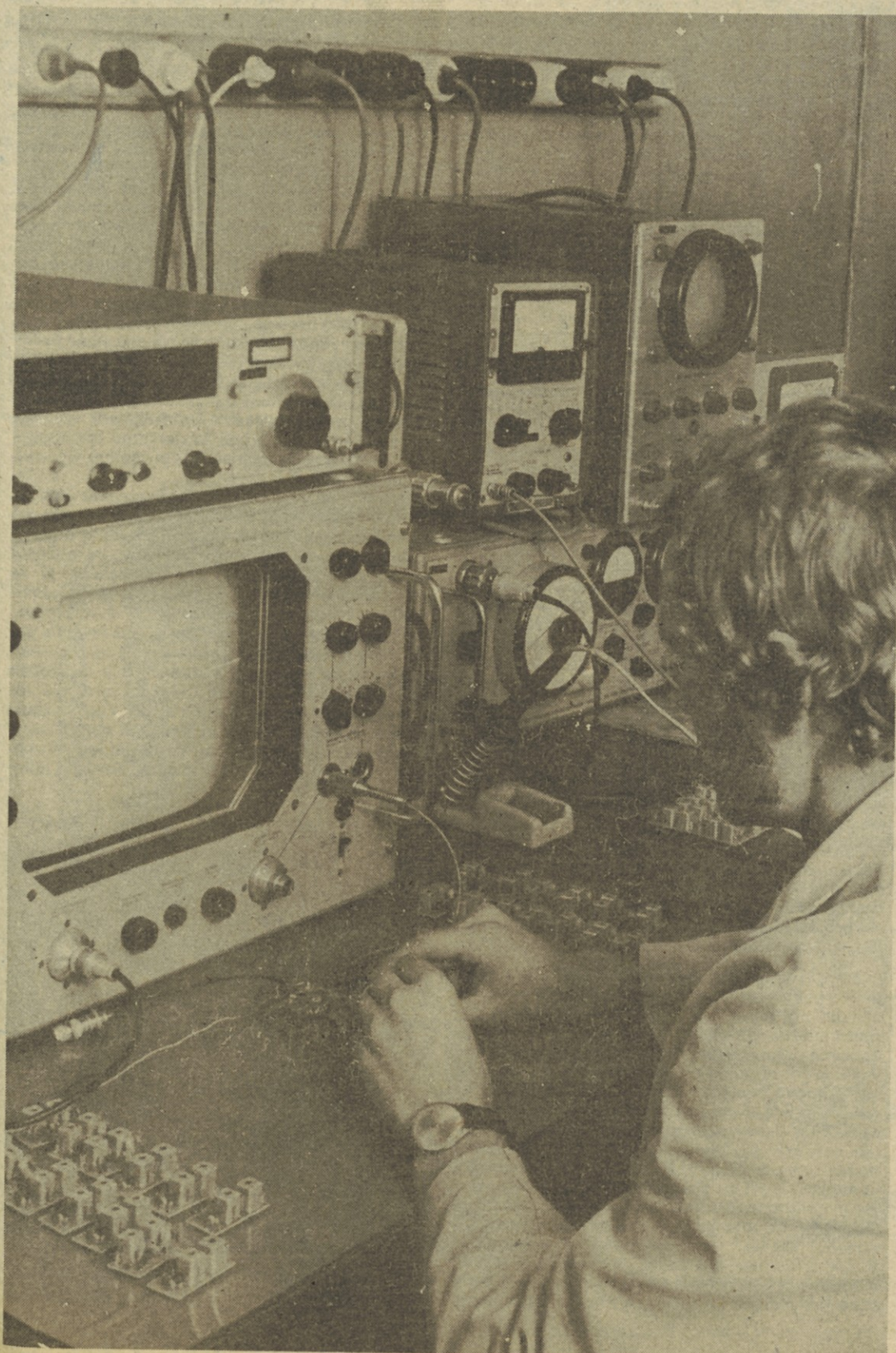

Digitalizacija

Današnja priloga našega glasila prinaša tako imenovani »Projekt Digitalizacija«, ki predstavlja globalno usmeritev DO Iskre Telematike do leta 1995, torej prinaša v poljudni besedi, sliki in diagramih usmeritev te naše delovne organizacije za celo desetletje vnaprej.

Že takoj moramo bralce te priloge opozoriti, da gre tu za usmeritev, načrte in razmišljanja delavcev Telematike o bližnji pa tudi daljši prihodnosti njihove delovne organizacije v okviru Iskre in vsi ti njihovi načrti, osnutki in zasnove seveda še nimajo ne materialne ne družbene potrditve in jih še ne moremo zategadelj jemati kot že potrjene in sprejete plane.

Kljub povedanemu pa predstavlja »Projekt digitalizacija« vsekakor velikanski napor vseh umskih in ustvarjalnih sil v Telematiki, da si že danes, ko smo že sorazmerno globoko v tako imenovani »Informacijski družbi« poskušajo z vseh vidikov, realnih možnosti in tudi vizij najti svoj prostor pod soncem tako pri nas kot v svetu. In prvi plod takšnih razmišljanj in spoznanj je dokaj konkretno in tudi poljudno zajet prav v tem projektu, kakršnih bi morali imeti seveda v Iskri še mnogo več že zdaj in ta hip, kajti planiranje in razmišljanje na kratke korake je danes izredno kratke sape in lahko tudi usodno, kersvetovni tehnološko inovativni izziv poganja svetovni razvoj z doslej nesluteno hitrostjo. In kdor v tem zaostaja je neusmiljeno obsojen na stagnacijo in nazadovanje.

Prav vzpodbudnost tega projekta, njegov način interpretacije in tudi pobude v njem naj bodo torej izziv tudi ostalim Iskrinim delovnim organizacijam, ki delajo, snujejo in razmišljajo v istem prostoru in hkratnem času.

Zato tudi pričakujemo, da bomo lahko v našem glasilu v kratkem objavili tudi podobne projekte naših drugih delovnih organizacij ali programskih skupin.

Krepiti vpliv članstva na osrednje organe ZK

Z načinom dela centralnega komiteja ZK Slovenije moramo še bolj krepiti iniciativnost ter odgovornost vsega članstva in organizacij ZK za oblikovanje in preverjanje politike in stališč ZK Slovenije in ZK Jugoslavije. K temu naj prispeva tudi konferenca ZK Slovenije, kot oblika dela CK ZKS. Osrednji organi ZK Slovenije svojega dela še niso organizirali tako, da bi lahko pravočasno reagirali na probleme, ki nastajajo v samoupravnih družbeni bazi, v samoupravnih skupnostih in, ki dobivajo svoj izraz v aktivnostih in pobudah komunistov v delegatskem in skupščinskem sistemu. Zato se mora centralni komitej ZK Slovenije bolj uveljaviti kot aktiven in odgovoren subjekt oblikovanja političnih stališč in organiziranja enotne akcije vseh komunistov. To velja ne le za delo komunistov v Sloveniji, temveč mora, če to terja potreba po idejni in akcijski enotnosti, dajati CK ZKS tudi pobude organizacijam zveze komunistov in drugih republik in pokrajin. S kar največjo pripravljenostjo pa je potrebno sprejemati tudi njihove pobude. To je tudi pogoj za ustvarjalnejšo vlogo Zveze komunistov Jugoslavije.

S prenosom dela usklajevalne vloge predsedstva CK ZKS za delovanje komunistov v institucijah političnega sistema neposredno na centralni komitej ter tistega dela, ki pomeni usklajevanje subjektivnih sil za delovanje v institucijah političnega sistema na ustrezne organe socialistične zveze, se bo centralni komitej lahko usmeril k načrtnemu delovanju komunistov v političnem sistemu. Tesneje se bo delovno povezal s svojimi delegati in delegacijami v institucijah političnega sistema, predsedstvo CK ZKS pa bo lahko bolj razvilo svojo politično-izvršilno vlogo v sami zveži komunistov. Temu je treba prilagoditi organiziranost in kadrovske sestave CK ZKS in predsedstva CK ZKS. Razvijanje vloge, aktivnosti in delovnega povezovanja komisij zveze komunistov, marksističnih centrov, medobčinskih študijskih središč in politične šole, od osnovnih organizacij ZK, do centralnega komiteja ZK Slovenije z organi zveze komunistov mora dodatno krepiti vpliv članstva na oblikovanje pogledov in usklajevanja stališč v osrednjih organih Zveze komunistov Slovenije. Bolj moramo uveljaviti tudi vlogo in odgovornost izvršnih sekretarjev, kot organizatorjev in usklajevalcev dejavnosti pri uresničevanju stališč in usmeritev predsedstva CK ZKS.

Zato, da bomo lahko uveljavljanje oblik in metod delovanja zveze komunistov v prihodnje bolj presojali z vidika spreminjanja stanja na posameznih družbenih področjih, bomo bolj razvili tudi odlike akcijskega povezovanja v zvezi komunistov in avtoriteto njihovih usmeritev in stališč.

Zato ni potrebno spreminjati nekaterih obstoječih oblik v trdnejše »organe«, katerih pomankljivosti so znane. Bolj je potrebno vsebinsko doreči bistvena vprašanja, glede katerih se morajo osnovne organizacije ZK obvezno povezovati. Uveljaviti je potrebno tudi prakso, da bodo po ustrezno zastavljeni poprejšnji razpravi v osnovni organizaciji ZK sklepi in dogovori, sprejeti v posameznih oblikah akcijskega povezovanja, predvsem v stalnih akcijskih konferencah, bolj zavezujoči. Zato bomo okrepili predvsem odgovornost občinskih komitejev, mestnih komitejev, medobčinskih svetov in centralnega komiteja za vzpodbujanje in organizacijo dogovarjanja in nadzor nad izvajanjem sklepov akcijskih oblik povezovanja komunistov. S takim delovanjem bomo v zvezi komunistov učinkoviteje premagovali svojo pogosto ujetost v ozke lokalistične interese, zaprtost v posamezne

organizacije združenega dela, občine, regijo in republiko.

Za učinkovito in odgovorno delovanje zveze komunistov je potrebna visoka stopnja obveščenosti o vseh družbeno pomembnih vprašanjih. Zato bomo medsebojno informiranje v zvezi komunistov krepili hkrati, kot del javnega informiranja in, kot notranjo potrebo organizacij zveze komunistov.

Nujen je doslednejši boj komunistov za odprtost virov informiranja, za vpliv na njihovo vsebinsko zasnovano, programsko politiko in raven strokovnosti dela ter za podružbljanje uredniške politike v vseh sredstvih javnega obveščanja in v založništvu. To je eden izmed pogojev za vzpostavljanje takšne komunikacije med zvezo komunistov in celotno notranjo strokturo, ki preprečuje birokratski pluralizem socialističnih samoupravnih interesov v nenačelno politizacijo interesov pa tudi nenačelno sprejemanje, ali popuščanje samoupravljanju, socializmu, bratstvu in enotnosti ter neuvrščeni politiki nasprotnim, ali celo sovražnim stališčem.

Bistveno bolj organizirano in z boljšo kadrovske zasledbo bomo delovali v družbenih organih sredstev informiranja, lokalnih in specializiranih sredstev javnega obveščanja in založbah, med delegati v skupščinah časnikov in RTV, v samoupravnih interesnih skupnostih in v uredništvih, v svetih za kulturo in v tiskovnih svetih na ravni občinskih in republiške organizacije socialistične zveze ter še bolj skrbeli za nenehno idejnopolično in strokovno usposabljanje vseh novinarjev, še zlasti članov ZK.

V sami zvezi komunistov bomo začeli razvijati tak informacijski sistem, ki vsakega člana in osnovno organizacijo spreminja v dejaven subjekt oddajanja in sprejemanja informacij in mu odpira možnost svobodnega dostopa do vseh podatkov, ki so bistveni za družbeno akcijo in odločanje komunistov. V tak informacijski sistem sodi poleg kvalitetnejšega lista Komunist, okrepjene revialne publicistike in knjižnega založništva tudi računalniško pripravljen in v vsakem času dostopen pregled razvoja stališč KPJ — ZKJ in revolucionarnega delavskega gibanja v zgodovini in danes, do bistvenih družbenih vprašanj. Tak sistem informiranja bo tudi pomemben vir podatkov za aktiviste drugih družbenopolitičnih organizacij in delegate na vseh ravneh.

10. KONGRES ZKS

Centralni
komitej
Zveze
komunistov
Slovenije

Enostavna rešitev – velik dohodek

Z izumom Draga Skubica in Mihajla Vrbice iz Tovarne števecv je Iskra v petih letih ustvarila po oceni 143 milijonov din dohodka

V naši zavesti je vse bolj trdno zasidrano spoznanje, da se bomo iz težav lažje izvlekli z lastnim znanjem. O tem sta prepričana tudi razvijalec Drago Skubic in konstrukter Mihajlo Vrbica v tehničnem razvoju v Tovarni števecv. Dokazala sta, da so tudi enostavne in izvirne rešitve lahko za kolektiv pomemben vir dohodka. Kot avtorja izuma, ki sodi med najuspešnejše inovacije na področju števecv, sta okusila tudi zaviralne momente, vendar je okolje v Tovarni števecv zadnje čase vse bolj naklonjeno ustvarjalnemu delovanju.

V paleti izdelkov Iskrine tovarne števecv so tudi merilne garniture, v katerih je poleg števca jalove energije in časovno-krmilnega mehanizma še števec delovne električne energije s kazalnikom maksimuma. **Kazalnik maksimuma** je instrument, ki meri povprečno maksimalno (konično) moč v merilni periodi. Vgrajuje se v števec električne energije, namenjene za merilne garniture.

Merilne garniture bogatijo celovito ponudbo, saj Iskra z njimi povečuje konkurenčnost v svetu. Pred leti je jugoslovansko elektrogospodarstvo kazalnike maksimuma uvažalo, zato so v Tovarni števecv iskali ustrezno domačo rešitev. Že leta 1980 bi morala steči serijska proizvodnja tega mehanizma, a so

v poskusnem delovanju odkrili nekatere pomanjkljivosti.

Iskanja je bilo treba nadaljevati. Na loge sta se uspešno lotila mlada in ustvarjalna strokovnjaka **Drago Skubic** in **Mihajlo Vrbica**. Z večletnim prizadevnim delom sta poenostavila konstrukcijo kazalnika maksimuma in z izvirno rešitvijo dosegla zanesljivo delovanje. To je pri obračunu konične moči zelo pomembno, saj se prekoračitve obračunavajo progresivno.

SedANJI kazalnik maksimuma, ki ga Iskra že pet let izdeluje brez težav, ima malo sestavnih delov. Posamezni elementi opravljajo več funkcij, vsi zobniki so iz plastike. Mehanizem je zelo zanesljiv ter enostaven za izdelavo in vzdrževanje. Omembe vredna je tudi izvirna rešitev mehanizma z gibljivo osjo, ki

Razvijalec Drago Skubic

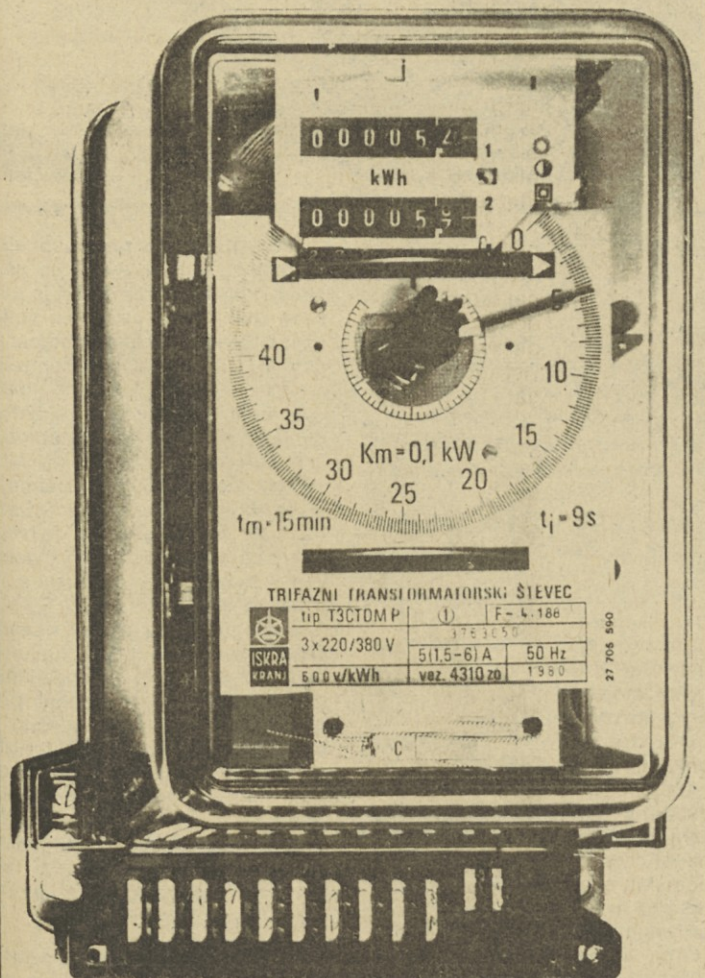
Konstrukter Mihajlo Vrbica

zagotavlja konkurenčnost kazalnika. Vsi poznani tuji izdelki so bolj zapleteni in zahtevajo specialna znanja iz finomehanike. Zato je Iskra ta izum zaščitila s patenti v Jugoslaviji in na Kitajskem, načelo torne sklopke pa tudi v Nemčiji.

Z dvema inačicama kazalnika maksimuma je pokrita celotna paleta Iskrinih števecv — do 100 raznih izvedb. Najbolj

pomemben učinek opisanega izuma pa je v tem, da našemu elektrogospodarstvu ni treba uvažati dragih merilnih garnitur. Iskra zdaj celo izvažata števec s kazalnikom maksimuma in notranjo časovno bazo v Veliko Britanijo in Egipt.

Alojz Boc
Foto: Ivan Okršlar

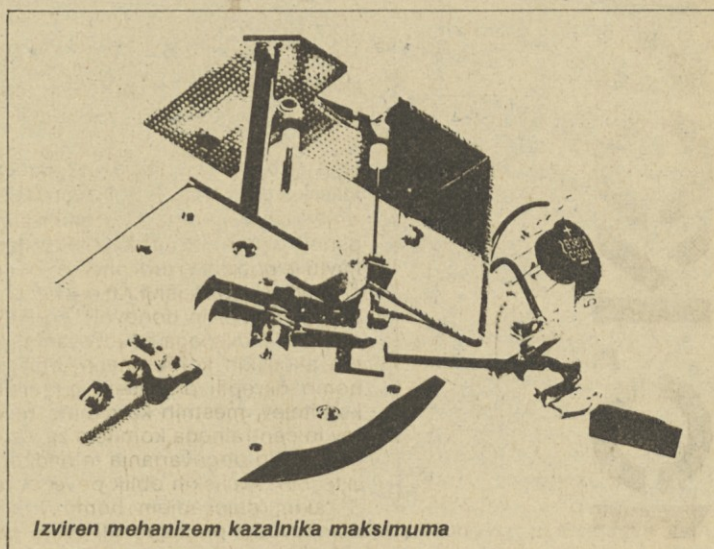

Števec s kazalnikom maksimuma za domače merilne garniture

Samoupravni akti so premalo

Pri nas za inventivno delo lahko trdimo, da so v njem skrite velike rezerve. Čimprej jih moramo aktivirati v prid stabilizacijskim prizadevanjem in zmanjševati zaostajanje za razvitim svetom. Uveljavljati moramo moralne in materialne pravice naših ustvarjalcev.

Delovna organizacija mora prisluhniti delavčevi pobudi za spremembe v delovnem procesu, ki pomenijo osnove za boljšo kakovost izdelkov, lažje in bolj humano delo ter pocenitev proizvodnje. Delavec mora imeti občutek, da je dobrodošla vsaka koristna pobuda, da ni prepuščen sam sebi, ali celo izpostavljen raznim pritiskom.

Izviren mehanizem kazalnika maksimuma

Inštitut za kakovost in metrologijo: »Vzroka sta lahko le dva!«

Že tretje leto zapored se delež storitev za Iskrine tovarne v Iskrinem Inštitutu za kakovost in metrologijo zmanjšuje. Vzroka sta lahko le dva: ali se je v Iskri zmanjšal interes za storitve, ki so preventivnega značaja pri zagotavljanju kakovosti, ali pa je kakovost Iskrinih izdelkov tako dobra...

Nedvomno ni v Iskri nikogar, tudi v IKM ne, ki ne bi z veseljem sprejel te druge možnosti, žal pa v mnogih primerih le ni tako, na kar z vso ostrino opozarjajo številne reklamacije. Delež storitev za Iskrine tovarne v celotni realizaciji Inštituta za kakovost in metrologijo je

Uradni naziv IKM

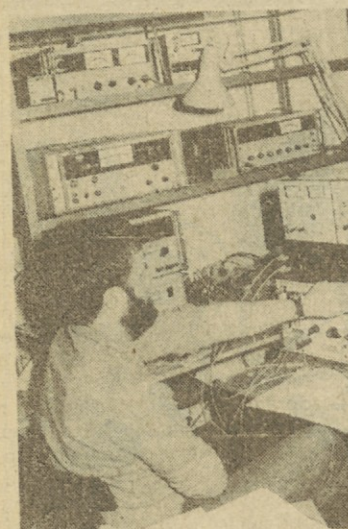
Iskra-Inštitut za kakovost in metrologijo Ljubljana, p.o., 61000 Ljubljana, Tržaška 2

Zaposleni

V IKM je skupno 65 zaposlenih. Struktura je takšna: imajo enega magistra tehnike, 18 diplomiranih inženirjev, 8 inženirjev in 20 tehnikov. Nekvalificiranega kadra v IKM nimajo.

znašal lani že manj kot polovico, točneje 45,79. V času, ko govorimo o nujnosti povečanja kakovosti in zanesljivosti Iskrinih izdelkov ter o zmanjšanju reklamacij na domačem in tujem tržišču, takšen padec storitev gotovo ni v skladu z načrtovano politiko celotne Iskre.

Med delovnim obiskom družbeno-političnih in poslovnih delavcev z ravni SOZD Iskra v tem Iskrinem inštitutu smo slišali trditev, da politika do kakovosti v Iskri prehiteva dejanski položaj. Iskra si je prav v zadnjih letih zastavila za cilj, da mora kakovost njenih izdelkov dosegati raven izdelkov

Aleš Razpotnik v laboratoriju za etalone

svetovno priznanih firm ter tako presegati kakovost sorodnih jugoslovanskih proizvajalcev. Mnogo je Iskra naredila tudi pri uvajanju integralnega zagotavljanja kakovosti, še pred uvedbo IEC Q sistema v Jugoslaviji pa je zastavila s svojimi programi zagotavljanja kakovosti, npr. s sistemom IS 9000, s katerim naj bi omogočili profesionalno kakovost naših elementov. Toda žal se je v večini primerov vse ustavilo že pri željah, pobudah, pri politiki do kakovosti. Eden izmed krivcev, verjetno kar največji, je tudi tržišče, ki je v minulih letih sprejemalo vse, kar smo proizvajali, ni pa daleč, čas, ko bo prav trg narekoval kakovost.

Inštitut za kakovost in metrologijo je najmanjša delovna orga-

Organiziranost IKM

V Inštitutu so štiri oddelki — za elektromehaniko, elektroniko, elektromagnetne motnje in oddelek za etalone in merilno opremo. V teh oddelkih je devet laboratorijev in sicer za široko potrošnjo, napajalne naprave, stikalno tehniko, za vplive okolja, elektronske elemente, elektronske naprave, zanesljivost, za merilno opremo in laboratorij za etalone.

V okviru skupnih služb so organizirane poslovska funkcija vodenja ter poslovna in računovodska operativna.

nizacija v Iskri, ki na področju elektrotehnike, elektronike in telekomunikacij opravlja znanstveno-raziskovalno delo. To področje dela zajema kakovost, zanesljivost, varnost, metrologijo, elektromagnetno kompatibilnost, klimatsko in mehansko odpornost, hkrati pa opravlja tudi preskušanja in atestiranja različnih elektrotehničnih izdelkov in njihovih sestavnih delov.

Inštitut ima vsekakor bogate izkušnje, ki si jih je pridobil z več kot četrstoletnim delom. Za formalni začetek delovanja Inštituta štejejo ustanovitve sektorja za meritve in

Obisk v IKM se je začel s pogovori, nadaljeval pa z ogledom laboratorijev

kvaliteto leta 1964, v tedanjem Zavodu za avtomatizacijo. V tej organizacijski obliki je Inštitut deloval do konca leta 1974, ko je nastal sedanji IKM, kot samostojna organizacija skupnega pomena v Iskri.

Prelomnica v delovanju IKM je bilo tudi minulo leto, v katerem je Inštitut dosegel največje uspehe v svojem razvoju: investicija v okviru paketa IFC je veljala 1,3 milijone dolarjev, najbolj pa so se z njo opomogli prav na področju merilne in preskusne opreme. Lani so pridobili tudi nekaj novih prostorov, jih obnovili tako, da imajo zdaj skupno 1500 m² delovnih površin.

Z nakupom tuje najsodobnejše opreme se je IKM dvignil na višjo stopnjo razvoja. Pridobil si je tudi nova znanja, na poslovnem področju pa je povečal število domačih in tujih parnterjev. Ob tem se velja spomniti tudi na plaketo in diplomu Jugoslovanske ljudske armade, ki jo je pred poldrugim mesecem JLA podelila laboratoriju ML-18 v Iskrinem Inštitutu. Priznanje je laboratorij prejel za »dosežene rezultate in prispevek k razvoju metrologije ter učinkovito delovanje sistema standardizacije in metrologije v oboroženih silah SFRJ«.

V Inštitutu so na takratni slavnosti ob prejemu plakete in diplome poudarili, da to ni le zgolj priznanje za delo v preteklem obdobju, pač pa še bolj spodbuda za delo v prihodnje. Metrologija kot infrastruktura za doseganje boljše kakovosti terja z razvojem elektronike vedno večja vlaganja, v Iskri in tudi širši družbeni skupnosti pa bi morali pravilneje ovrednotiti to dejavnost in omogočiti nadaljnji razvoj tega strokovnega jedra.

Med obiskom v IKM je bilo dosti govora prav o vlaganjih v Iskri, pri čemer so gostitelji opozorili na skupno pobudo z razvojniki, da bi

V laboratoriju za elektronske naprave preskušajo tudi varnost kasetofonov. Na sliki sta vodja laboratorija Todor Lazarevič in Milan Kumer

morali ob investicijah v proizvodnjo del denarja nameniti tudi za nakup opreme za razvoj in opreme za preskušanje kakovosti. Odstotek naj bi bil od naložbe do naložbe različen.

Spodbudna pobuda iz Inštituta je tudi ta, da prav zdaj razmišljajo o

formiranju tako imenovane banke podatkov o kakovosti in zanesljivosti Iskrinih izdelkov. Takšna banka bi Iskri omogočila pred vsem mnogo bolj sistematičen pristop k zboljšanju kakovosti in zanesljivosti.

Pomembna novost v delu IKM je tudi v tem, da strokovnjaki iz Inštituta ponujajo nov model sodelovanja z Iskrinimi proizvodnimi organizacijami. Gre za to, da bi se IKM vključil v celoten proces zagota-

Le 10 do 15%

V IKM ocenjujejo (podatkov o preverjeni kakovosti je v Iskri še vedno zelo malo), da je med nekaj tisoč Iskrinimi izdelki preskušanih le 10 do 15%.

vljanja kakovosti nekega izdelka — od začetnega sodelovanja z razvojnimi oddelki do takrat, ko izdelek zapusti proizvodno dvorano. Pogoji za uspešno delovanje takšne inženiring službe so tudi ustrezno organizirane službe kakovosti po proizvodnih organizacijah. Seveda

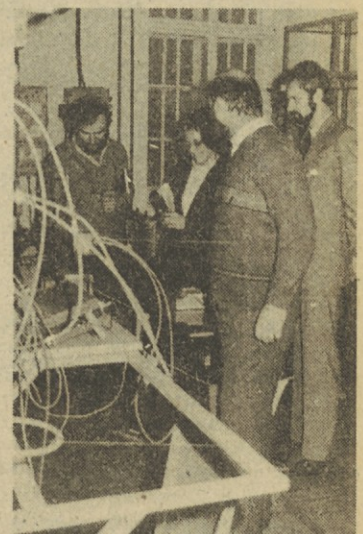

Delovanje novega sodobnega vibracijskega stroja s klimatsko komoro je razložil vodja oddelka za elektroniko Mitja Borko. Ta naprava omogoča kombinirano izpostavljanje temperaturnim spremembam, vlogi in vibracijam.

ne gre za nikakršno podvajanje nadzora: IKM mora biti Iskrino osrednje preskuševališče in tudi končni arbiter kakovosti, seveda ob najtesnejšem sodelovanju s posameznimi službami kakovosti.

Ob vseh teh uspehih, načrtih in pobudah pa se v IKM z grenkobo ozirajo na odnos nekaterih v Iskri do kakovosti in ob tem na že omenjene deleže storitev za Iskrine tovarne v Inštitutu. Kot že rečeno, ta delež pada že tretje leto zapored in je lani dosegel v celotni realizaciji IKM celo manj kot 46%. To je bil proporcionalno gledano tudi najnižji delež Iskre v celotnem srednjeročnem obdobju 1981—85. Zunanji naročil je bilo za skoraj

44%, ostalo pa je bila notranja realizacija.

Boris Kramer je goste seznanil z mehansko-vzdržljivostnimi preskusi

Ob zaključku obiska družbeno-političnih in poslovnih predstavnikov z ravni SOZD Iskra je član KPO Inštituta za kakovost in metrologijo Anton Simonič izkoristil to priložnost ter se zahvalil Iskrinim delovnim organizacijam, ki so pred dvema letoma podpisale sporazum o varčevanju deviznega posojila v višini 1,3 milijone dolarjev, s katerimi je Inštitut kupil v tujini merilno in preskusno opremo. »Ta oprema je že pod streho IKM, zdaj pa naj obvelja dogovor, da bo to res tisti projekt, ki se bo najhitreje oplajal, pogoj za to pa je seveda, če bomo ta sredstva vsi koristno uporabljali,« je poudaril Anton Simonič.

Besedilo in fotografije Lado Drobež

Pogovorov so se udeležili

Z ravni SOZD Iskra Avguštin Čiuha, Miloš Pavlica, Tone Orožim, Mojca Sirk in Lotar Kozina, iz IKM pa Veljko Sušulic, Anton Simonič, Peter Palma, Boris Kramer, Mitja Povoden, Igor Likar in Stane Brulc.

Z gradnjo novih prostorov večje možnosti za prodor na tuje trge

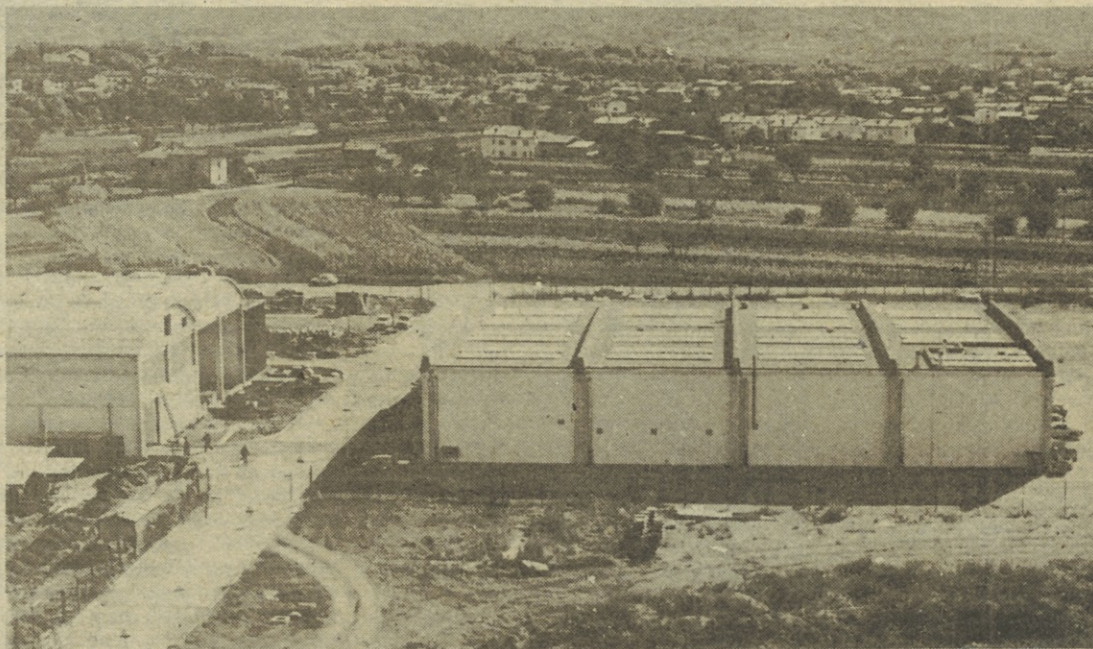
Investicijska dejavnost v novogoriški Iskri — Avtoelektriki je ta čas izredno razgibana in živahna. Težki gradbeni stroji so zaorali ledino zahodno ob obstoječih proizvodnih hal, da pripravijo temelje za nov industrijski obrat, ki ga Avtoelektrika v tem trenutku še kako potrebuje za razširitev in posodobitev svoje proizvodne dejavnosti. V zaključni fazi je objekt za novo preizkuševalnico, na Predmeji je že pod streho nov obrat, pripravlja se gradnja nove ambulante, dveh kolesarnic, prostorov za strokovne službe, pridobivanje tehnične dokumentacije za nadaljnja vlaganja itd. Eden izmed delavcev v področju investicij, ki spremlja gradbena dela je tudi Boris Žigon, zato smo ga zaprosili, da nam kaj več pove o novostih, izredno pomembnih za 3400 članski kolektiv Avtoelektrike.

Najprej se pomudiva pri že obstoječem novem objektu, ki prav te dni dobiva končno podobo. V kakšne namene bo služil?

Ta novozgrajeni objekt je praktično prva faza naložbe TOZD — Inštitut za avtoelektriko, v njem pa bo preizkuševalnica trajnih tekov raznih izdelkov, pripravljenih v tej TOZD. Posebna pridobitev v tem objektu je hladna komora za preizkus vžiga motorjev tudi pri minus 40° Celzija. Naši kupci, tako domači kot tuji postavljajo namreč iz dneva v dan vse hujše pogoje glede kvalitete in trajnosti naših izdelkov. Poslej bo ta možnost kontrole mnogo večja, zato je odveč poudarjati, kako velika pridobitev je ta objekt za celotno našo delovno organizacijo in za nadaljnje delo TOZD — Inštitut. Doslej je bila ta temeljna organizacija kar nekoliko zapostavljena v primerjavi z naložbami v ostale temeljne organizacije. Zašli so v veliko prostorsko stisko, ki je še vedno prisotna kljub tej novi pridobitvi, zato bomo morali v najkrajšem možnem času začeti z gradnjo druge faze objektov za TOZD — Inštitut.

Gradbeni stroji, ki so pred kratkim zaorali zemljo, so oznanili pričetek gradnje izredno pomembnega objekta. Nam ga lahko predstavite?

Kot je verjetno vsem članom kolektiva poznano, odločili smo se za povečanje in modernizacijo proizvodnih zmogljivosti alternatorjev in elektronskih sklopov predvsem za kupce s tujo tržno valuto. To povečanje zahteva tudi gradnjo novih proizvodnih prostorov. Te prostore bomo zgradili med tovarno malih in novozgrajeno tovarno velikih zaganjalnikov. Objekt bo imel 2080 kvadratnih metrov površine moderne zasnove ter ugodnih mikroklimatskih pogojev. Strojna oprema bo delno prenešana iz sedanjih proizvodnih prostorov tovarne generatorjev in elektrone, nekaj najnujnejše pa bomo tudi dokupili.

Novogradnja objekta za proizvodnjo elektronskih sklopov bo postavljena med tovarno električnih rotacijskih strojev in energetskega objekta. Gradnja bo etažna — pritličje in eno nadstropje. Objekt bo imel 2528 m² funkcionalne površine, v kletnih prostorih pa bo večnamensko zaklonišče za približno 200 oseb. V mirnodobnem času bo služilo za garderobne prostore.

Ta objekt, kot celota, je instalacijsko zelo zahteven, saj zahteva namembnost proizvodnega programa posebno klimo (na primer napetostni regulator v hibridni tehnologiji, mikroelektronski regulator itd.). Značilnost novega tehnološkega procesa pa je visoka stopnja avtomatizacije. Prostore, o katerih smo govorili, bo uporabljala tovarna generatorjev in elektrone, vzporedno z njo pa bodo vidne tudi druge pridobitve, kot so razširitev obstoječe plinske postaje, povečanje zmogljivosti hladnega preoblikovanja in termične obdelave v tovarni malih zaganjalnikov, v tovarni opremo tovarne delovnih sredstev ter v opremo TOZD — Inšti-

tut. Po končani naložbi in selitvi v nove prostore pa bo obstoječe prostore koristno uporabila tovarna delovnih sredstev za razširitev svojih proizvodnih programov.

Kdaj bo objekt po sedanjih predvidevanjih narejen?

Pričeta intenzivna investicijska dejavnost bi morala biti — glede na terminski plan — končana do konca letošnjega leta. Roki so precej »stisnjeni«, zato bo potrebno veliko napora in intenzivnega dela, da bi naložbo pravočasno, oz. v roku zaključili — tudi zaradi iz dneva v dan višjih gradbenih stroškov.

Poleg te, vsekakor najvažnejše gradnje, so v teku tudi druge investicijske naložbene dejavnosti?

Proizvodni program in intenzivna proizvodnja v tovarni električnih rotacijskih strojev narokujeta razširitev proizvodnih prostorov. V kratkem bomo pričeli z dograditvijo le-teh. V letošnjem letu bomo zgradili tudi novo ambulanto za potrebe splo-

šnega zdravstva in zobozdravstva. V ta namen bomo porušili dotrajani objekt pred staro upravno stavbo in obstoječo kolesarnico. Nadomestna kolesarnica pa bo na dveh lokacijah, pred novo in pred staro upravno stavbo.

Da je prostorska stiska v tem trenutku res pereča nam pove že podatek, da imamo del strokovnih služb lociranih izven tovarniškega kompleksa. Zato smo že

začeli z izgradnjo poslovnega prostora za strokovne službe v velikosti približno 500 m². Predvidevamo, da bo ta objekt vsaj delno omilil sedanjo prostorsko stisko.

Doslej je tekla beseda le o gradnji v tovarniškem kompleksu tu v Šempetru pri Gorici. Omeniti pa moramo še eno gradnjo v ajdovski občini, v partizanski vasi Predmeja. Tam je že pod streho nov obrat, kjer bo že jeseni stekla poskusna proizvodnja za potrebe tovarne električnih rotacijskih strojev. Tako se bo ta obrat priključil ostalim trem, ki jih imamo na Ligu na Kambreškem, v Rutu nad Baško grapo in v Soči v dolini Trente.

Iz tega razgovora je moč zaznati, kako široko paleto dejavnosti imajo v področju investicij. Upamo in želimo, da bi potekale brez težav in brez zastojev, kar naj velja tudi za pridobivanje tehnične dokumentacije za nadaljnja vlaganja v delovno organizacijo do leta 1990 in še dlje.

Marko Rakušček

Projekt

Digitalizacija

Projekt Digitalizacija je globalna usmeritev DO Iskra Telematika do leta 1995, ki temelji na analizah, elaboratih in dokumentih, kot so: Tržne možnosti javnih in zasebnih sistemov, Tržne možnosti telefonskih terminalov, Plan razvoja PTT Jugoslavije do leta 2000, Plan razvoja SRS do leta 2000, Sanacijski program DO Iskra Telematika, strateški projekti Javni telekomunikacijski sistemi, Zasebni telekomunikacijski sistemi in Telefonski terminali, investicijski program Iskra 2000 in investicijski elaborat Digitalni javni telefonski sistemi. Upoštevana so aktualna gibanja razvoja telekomunikacij in računalništva v svetu in doma.

V. d. glavnega direktorja
DO Iskra Telematika
Vito Osojnik, dipl. ekon.

Uvod

TELEINFORMATIKA JE INFRASTRUKTURA PRIHODNOSTI, KI JO GRADIMO ŽE DANES

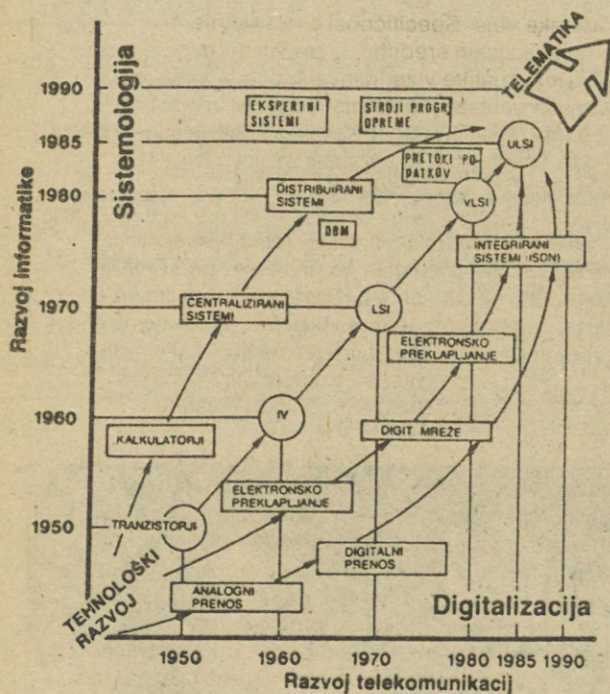
V prejšnjem stoletju so bile vodne poti in železnica najpomembnejše komunikacije, ki so spodbujale družbeni in gospodarski razvoj. V tem stoletju sta to vlogo prevzela cestni in letalski promet. Kaže pa, da bodo telekomunikacije poglobitveni infrastrukturni sistem stoletja, ki je pred nami.

Vsi narodi in države sveta, pa naj bodo bogati ali revni, se vse bolj zavedajo vloge komunikacij v sodobni družbi. Še posebej razvite telekomunikacije, kot so krajevne, medkrajevne in mednarodne telefonske zveze, teleks službe, pomorske in kopenske mobilne zveze, prenos podatkov, tekstov in slik, satelitske zveze itd., se uvrščajo med temeljne vzvode nadaljnega družbenogospodarskega napredka vsake dežele.

Generalna skupščina Združenih narodov je zato razglasila leto 1983 za svetovno leto komunikacij. S tem so se začele aktivnosti za pospešen razvoj komunikacijske infrastrukture, ki so se osredotočile prav na razvijanje svetovne mreže telekomunikacij in bodo trajale do leta 2000. Ves svet si torej prizadeva zgraditi takšno mednarodno komunikacijsko mrežo, ki bo dostopna vsakemu prebivalcu našega planeta in bo ustrezala zahtevam in potrebam 21. stoletja, ki se naglo približuje.

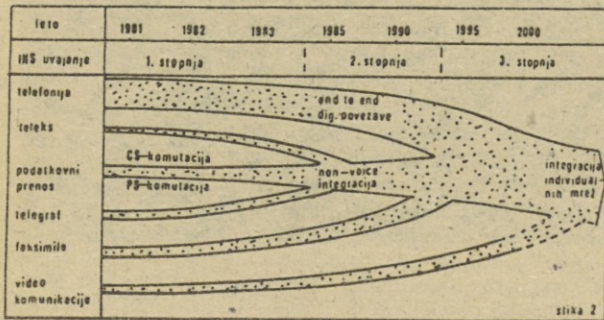
Razvoj teleinformatike torej ni zgolj tehnološka tekma za prestiž, temveč logičen, nujen in nezaustavljiv zgodovinski proces, ki že zajema tudi naš družbeni prostor. Žal pa se kot družba nanj vse prepočasi odzivamo.

Na razvoj teleinformatike (integracijo računalniških in telekomunikacijskih sistemov) trenutno vplivajo predvsem trije odločilni dejavniki: digitalizacija telekomunikacijskih sistemov, mikroelektronika in računalniška sistemologija. Menimo, da slika 1 sama po sebi dovolj pove in da posameznih detajlov ni potrebno razlagati:

Sl. 1 (vir: YUTEL informacije)

Postopoma bo prišlo do integracije vseh že znanih in vrste novih teleinformatičnih storitev. Bistvene integracijske elemente prikazuje slika 2, ki tudi ne zahteva kakšnega posebnega komentarja:

Sl. 2 (vir: YUTEL informacije)

Na rob slike 2 povejmo le to, da po letu 1995 ne bo več telefonskih central, ločenega teletekst sistema, ločenega podatkovnega prenosa itd., temveč bo vse to prevzel enoten sistem, ki bo predstavljal integracijo vseh individualnih mrež in tudi terminalnih dejavnosti. Tak sistem bo znal pomniti, procesirati in prenašati govor, podatek, tekst (dokument) in sliko. Najkasneje bo prišlo do integracije pri sliki.

Novi komunikacijski mediji bodo temeljito spremenili način dela in življenja družbe in vsakega posameznika. Zato moramo tudi Slovenci zajeti v svoj družbeni razvoj področje telematike kot infrastrukturno razvojno nujnost, ki bo ob vstopu v informacijsko družbo omogočila nove medsebojne produkcijske, izobraževalne in samoupravne odnose ter nove dimenzije v kakovosti življenja in dela. Informatizacija bo v družbeni in gospodarski praksi pomenila bistven

prispevek k produktivnosti dela in rasti družbenega proizvoda, s tem pa k izpolnjevanju sprejetih izhodišč gospodarske stabilizacije.

ISKRA IMA REALNE OSNOVE ZA PROIZVODNJO TELEINFORMATIČNIH SISTEMOV

Teleinformatika je v skladu s svetovnimi tehnološkimi gibanji tudi v Iskri največji in najpomembnejši programski sklop. Vanj sodijo telefonski sistemi, multipleksni telefonski sistemi, elektrooptični komunikacijski sistemi in kompletni računalniški sistemi. Pri tem je prednost Iskre tudi v lastni proizvodnji elementov in v dejavnosti na področju mikroelektronike. Mnogi nosilci telekomunikacijskih sistemov doma in v tujini (PTT, elektroenergetika, RTV, narodna obramba in drugi, ki vzpostavljajo svoja telekomunikacijska omrežja in avtomatizirajo poslovanje) so opremljeni z Iskrinimi izdelki.

Pomemben korak pomeni uspešen lastni razvoj in proizvodnja modularnih digitalnih, popolnoma elektronskih telefonskih central Sistema Iskra 2000, ki so namenjene za gradnjo zasebnih, specialnih in spodnje ravni javnih telefonskih omrežij. Kažejo se tudi prvi premiki v novi etapi sodelovanja s firmo BTM: pričelo se je osvajanje javnega digitalnega Sistema 12.

V niz izdelkov, od telefonskega aparata do telefonskih central, ki so danes že izdelani v popolnoma elektronski izvedbi, pa je potrebno vgraditi tudi popolno digitalno tehniko, ki bo omogočila nadaljnji razvoj v smeri integriranih komunikacij in storitev. Osvajanje digitalnega javnega Sistema 12, nadaljnji razvoj in digitalizacija Sistema Iskra 2000 in predviden razvoj digitalnega telefonskega aparata — vse to sodi v projekt digitalizacije, ki poteka v Iskri Telematiki.

DIGITALIZACIJA JE MOST DO TELEINFORMATIKE

Uvajanje digitalnih central pomeni prelomnico v razvoju telekomunikacij in komuniciranja sploh, saj je z njimi omogočen prenos govornih sporočil v binarni obliki, kar trenutno prispeva predvsem k visoki kakovosti (nepopačenosti, slinosti) pogovora na velikih razdaljah, v nadaljevanju pa bo seveda najbolj pomembno to, da se bodo digitalne centrale razvile v teleinformatična vozlišča, prek katerih bodo potekale vse doslej znane in nove teleinformatične komunikacije in storitve: prenos govora, podatkov, teksta in slik oziroma teleteks, teletekst, telefaks, videokonferenca, videoteks itd.

Tehnološki razvoj torej omogoča in narekuje enoten koncept proizvodnje naprav in sistemov za krmljenje in urejanje informacijskih tokov. Skupni imenovalec tega procesa je digitalizacija, in sicer kot pogoj za povezavo različnih telekomunikacijskih sistemov in medijev v enotnem — teleinformatičnem omrežju.

CILJI ISKRE TELEMATIKE SO DRUŽBENI CILJI

Iskra Telematika želi s projektom Digitalizacija doseči predvsem dva glavna cilja — prvi je družbeni, drugi pa ekonomski. Pod prvim si predstavlja svoj odločilen prispevek k razvoju slovenske in jugoslovanske

teleinformatike, pod drugim pa dolgoročno maksimiranje lastnega dohodka in čistega dohodka ob upoštevanju realne cene družbenih sredstev in predvsem na osnovi usmeritve v izvoz.

Kazalci razvitosti slovenske teleinformatike glede na družbeni proizvod nam jasno kažejo, da močno zaostajamo tudi za deželami, ki so na približno enaki stopnji gospodarskega razvoja. Pri tem pa ni kritično samo stanje na področju novih telematskih storitev — še slabše je s »klasičnimi« storitvami, kot so telefonija, informatika in računalniška omrežja. Pri teh smo se znašli prav na repu v Evropi.

Zato bo potrebno najprej vsem krajevnim skupnostim zagotoviti optimalno število telefonskih priključkov, ne samo zaradi večje kvalitete življenja krajanov, temveč tudi zato, da bomo dosegli večje možnosti za razširjeno reprodukcijo telefonskega in zatem teleinformatičnega prometa. Saniranje telefonskega omrežja bo na začetku temeljilo na optimalnem kombiniranju analognih in digitalnih komutacijskih in prenosnih sistemov, vendar s ciljem postopne izgradnje javnega digitalnega telefonskega omrežja IDN (Integrated Digital Network), ki mora biti perspektivno odprto za postopno uvajanje integriranih govornih in negovornih storitev, torej za izgradnjo omrežja ISDN (Integrated Services Digital Network).

Iz projekta Digitalizacija je razvidno, da bo Iskra Telematika pomemben del svojih proizvodnih kapacitet namenila sanaciji in nadaljnji izgradnji domačega omrežja (do leta 1995 namerava najmanj 40 % svoje proizvodnje prodati na domačem trgu).

Svojo dohodkovno (in devizno) eksistenco si bo Iskra Telematika seveda še naprej zagotavljala predvsem na tujih tržiščih. Večino svoje proizvodnje bo torej usmerjala v izvoz, še posebej na konvertibilno področje. Do leta 1995 namerava izvoziti za 650 milijonov dolarjev na konvertibilna tržišča in za 750 milijonov dolarjev v dežele SEV. Pri tem bo letna stopnja rasti konvertibilnega izvoza znašala 16,5 %, v dežele SEV pa 8 %.

Za samo delovno organizacijo pomeni projekt Digitalizacija eksistenčno vprašanje — tega dejstva se je potrebno v celoti zavedati. Če do predvidenega programskega in kadrovskega prestrukturiranja ne bo prišlo, potem Iskra Telematika nima prihodnosti, več tisoč njenih delavcev pa bo že leto 1990 dočakalo brez dela.

1. Kratkoročna sanacija domače telefonije

STANJE V ISKRI TELEMATIKI

Iskra Telematika je neposredno dedič matične tovarne Iskra v Kranju, ki je nastala tik po drugi svetovni vojni in se je v štirih desetletjih razvila v eno največjih slovenskih in jugoslovanskih industrijskih organizacij ter v najpomembnejšega proizvajalca izdelkov elektromehanske in elektronske industrije. S telefonijo se je kranjska Iskra srečala leta 1948 in je že tedaj začela razvijati nove generacije izdelkov te

gospodarske veje. Specifičnost proizvodnje telekomunikacijskih sredstev in pravcata revolucija na področju informatike v zadnjih letih pa sta zahtevali korenito reorganizacijo tedanje Iskre Elektromehanike. Iz nje so leta 1982 nastale tri delovne organizacije, med njimi Iskra Telematika, ki združuje proizvodnjo telekomunikacij in računalništva.

Iskra Telematiko sestavlja 8 proizvodnih temeljnih organizacij združenega dela, tozdr skupnega pomena (RR) in tri delovne skupnosti. Temeljne organizacije so programsko, razvojno, tehnološko in organizacijsko medsebojno zelo povezane in pri trženju telekomunikacijskih sistemov predstavljajo celoto. V delovni organizaciji združuje delo 4500 delavcev.

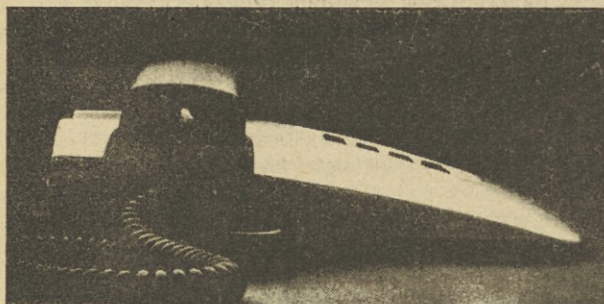
Proizvodni program Iskre Telematike je zelo bogat, saj zajema celo paleto elektronskih telekomunikacijskih sredstev — od telefonskih terminalov, zasebnih ali takoimenovanih naročniških central do velikih javnih central ter izdelke posebnega dopolnilnega programa. Vendar pa je potrebno povedati, da je nekaj glavnih oziroma nosilnih programov že prešlo v zadnjo fazo življenjske krivulje in jih je nujno potrebno obnoviti ali zamenjati ter se s tem prilagoditi zahtevam domačega in predvsem tujega trga.

Poslovni rezultati področja telefonije so bili do leta 1982 zaviti v povprečje tedanje Iskre Elektromehanike, kar je imelo velik vpliv na tržne usmeritve: prodaja je bila v glavnem naravnana na domače in klirinško tržišče. Z ustanovitvijo samostojne delovne organizacije so nastale povsem nove razmere, ki so zahtevale streznitev in drugačne usmeritve, še posebej kar se tiče konvertibilnega izvoza. Mlada in seveda ne dovolj konsolidirana Iskra Telematika je pričela radikalno povečevati konvertibilni izvoz, in to ob zaostrenih pogojih gospodarjenja ter po dolgoletnem neinvestiranju v nove tehnologije, znanje in opremo. Ti in drugi objektivni in subjektivni razlogi pa so pripeljali do velikih motenj v njenem poslovanju in do izgube v letu 1984 (v višini 1,5 milijarde din).

V maju 1985 je bil izdelan in nato tudi najširše sprejet sanacijski program. V njem je bila poleg ukrepov za ureditev tekočega poslovanja začrtana tudi srednjeročna programska razvojna, tržna, tehnološka in kadrovska usmeritev delovne organizacije.

Pri izvedbi sanacije se Iskra Telematika srečuje z nekaterimi velikimi problemi (pomanjkanje visoko strokovnega kadra, reorganizacija DO, uvajanje novih tehnologij, velike zaloge itd.), vendar v splošnem kljub temu lahko ugotovimo, da so bili sanacijski ukrepi v letu 1985 dobro izvajani, saj je poslovanje potekalo brez večjih motenj, proizvodne zmogljivosti pa so bile boljše izkoriščene. Rezultat boljšega dela in ugodnih tržnih možnosti so izredno dobri poslovni rezultati v letu 1985: 81 milijonov dolarjev izvoza, od tega za 22 milijonov dolarjev na konvertibilno tržišče, 50 milijard din celotnega prihodka, samo 15 milijonov dolarjev konvertibilnega uvoza, poslovanje brez (predvidene) izgube itd.

V načrtih za leto 1986 je predviden še večji konvertibilni izvoz — 25 milijonov dolarjev, na klirinng naj bi izvozili za 50 do 60 milijonov dolarjev, bolje pa zadovoljevali tudi potrebe domačega trga.

STANJE V DOMAČEM TELEFONSKEM OMREŽJU

Iskra Telematika pokriva velik delež (okrog 60 %) potreb jugoslovanske PTT, in to tako na področju javnega, tranzitnega kot tudi ruralnega omrežja. Njen razvoj je vsekakor odločilno povezan z razvojem telefonskega omrežja, zato načrtov jugoslovanske PTT ni možno gledati ločeno od načrtov proizvajalcev — in seveda obratno.

Osvojitev proizvodnje elektronskih central tipa Metaconta z analognim multipleksom, ki jo je Iskra uresničila v sedemdesetih letih, je vsekakor veliko prispevala k posodobitvi jugoslovanskega telefonskega omrežja, zlasti v smislu vpeljave elektronskih komponent in avtomatizacije. Tu smo dosegli raven, s kakršno se ne morejo pohvaliti tudi nekatere bolj razvite dežele. Kljub temu pa moramo ugotoviti, da je jugoslovansko telefonsko omrežje — predvsem v smislu gostote — zelo nerazvito. Danes ima SFRJ 11,2 priključka na 100 prebivalcev, kar jo uvršča na predzadnje mesto v Evropi. Za sanacijo tega stanja si je jugoslovanska PTT ob upoštevanju investicijskih možnosti zastavila dva cilja:

- postopno digitalizirati omrežja (do leta 1993),
- povečati število priključkov s sedanjih 2,5 milijona na 8,5 milijona in s tem doseči gostoto 33 priključkov na 100 prebivalcev (do leta 2000).

Omenjena gostota omrežja, ki naj bi jo v Jugoslaviji dosegli do leta 2000, v Zahodni Evropi pa je taka že danes, je vsekakor eden osnovnih pogojev za razmišljanje o nadaljnjem razvoju teleinformatike.

KAJ LAHKO PTT IN ISKRA TELEMATIKA STORITA ZA SANACIJO DOMAČEGA TELEFONSKEGA OMREŽJA?

Poudarili smo že, da razvoja domačega telefonskega omrežja ni mogoče obravnavati ločeno od razvoja proizvodnje opreme. Glede na več kot polovičen delež Iskre v jugoslovanskem telefonskem omrežju pomenijo načrti in cilji slovenske in jugoslovanske PTT za Iskro Telematiko naslednje:

- postopno osvajanje in prehod na proizvodnjo popolnoma digitalnih telekomunikacijskih sistemov,
- povečanje proizvodnje (saj mora Iskra glede na svoj delež in načrte PTT do leta 1995 instalirati v domačem omrežju več kot milijon priključkov, do leta 2000 pa 1,5 milijona, kar pomeni v letu 1995 proizvodnjo najmanj 200.000 javnih digitalnih linij samo za domači trg).

Iskra Telematika bo potrebe domačega PTT vsekakor zadovoljevala po najboljših močeh, saj želi obdržati sedanji delež na domačem trgu.

Prvi korak k digitalizaciji in povečanju proizvodnje je že naredila z lastnim Sistemom Iskra 2000, ki ima vgrajen digitalni multipleks. Ta del programa je usmerjen predvsem v izvoz na konvertibilna tržišča, vendar pa bo deloma namenjen tudi za domače potrebe, in sicer za naročniška in posebna omrežja ter za področje manjših vozliščnih in končnih central v javnem omrežju. Sistem Iskra 2000 bo v letu 1988 v celoti digitaliziran.

Naslednji pomemben korak do uresničenja zastavljenih ciljev je osvajanje licenčne tehnologije in proizvodnje javnih digitalnih central Sistema 12. Ta sistem bo do leta 1992 v celoti nadomestil elektronske centrale tipa Metaconta, omogočil večjo proizvodnjo in s tem seveda optimalno zadovoljitev potreb domačega trga.

KAKO SI ISKRA TELEMATIKA V TEM OBDOBJU ZAGOTAVLJA LASTNO DOHODKOVNO (DEVIZNO) EKSISTENCO?

Poudarki nastopu na domačem trgu izhajajo predvsem iz odgovornosti Iskre Telematike za razvoj domačega telefonskega in teleinformatičnega omrežja, ki bo imel v prihodnje vse večji vpliv na razvoj vsega domačega gospodarstva in družbe kot celote, s tem pa seveda povratno tudi na Iskro Telematiko samo. Ti poudarki so torej v prvi vrsti (ali pa bi vsaj morali biti) širši družbeni interes, medtem ko si mora delovna organizacija svojo dohodkovno (in predvsem devizno) eksistenco poiskati na tujih tržiščih. Pri tem bo imel največji pomen konvertibilni izvoz.

Prek 50 % svojega prihodka od prodaje izdelkov in storitev Iskra Telematika že zdaj dosega z izvozom, pri čemer je struktura (70:30) močno v korist klirinškega. Vendar v zadnjih letih polagoma dosega boljše razmerje, saj povečuje konvertibilni izvoz po stopnji 50 % letno. Do leta 1990 namerava doseči izvozno razmerje 50:50. To pomeni, da bo izvoz na kliring obdržala na približno sedanji ravni (60 do 70 milijonov dolarjev letno), povečevanje izvoza do leta 1990 pa bo usmerjeno na konvertibilno področje. Šele z izvozom Sistema 12 se bo povečal tudi klirinški izvoz.

Z zadovoljevanjem potreb domačega trga (tistega dela, ki ga obvladuje Iskra) in z obsegom klirinškega izvoza v vrednosti okrog 60 milijonov dolarjev si bo Iskra Telematika zagotovila dohodkovno uspešnost, z naglim povečevanjem konvertibilnega izvoza pa devizni priliv. Sicer je že danes devizno suficitna, toda potrebe v bodočnosti — predvsem osvajanje novih tehnologij, nakup licence in zahtevne opreme itd. — zahtevajo še bolj agresiven nastop na konvertibilnih trgih, kjer se — zlasti v državah v razvoju — kažejo zelo dobre možnosti.

Seveda ima Iskra Telematika poleg uvoza materiala tudi druge devizne obveznosti, vendar bi bila ob 100 % razpolagalni pravici nad deviznimi sredstvi, ustvarjenimi z lastnim konvertibilnim izvozom, sposobna pokriti skoraj vse devizne obveznosti in potrebe — tudi za osvajanje novih tehnologij, tujih (Sistem 12) in domačih (Sistem Iskra 2000), nakup prepotrebne opreme, šolanje kadra itd.

2. Digitalizacija

CILJI PROJEKTA

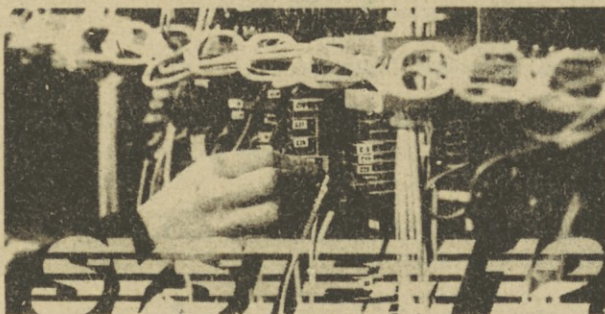
Že v samem uvodu smo definirali dva glavna oziroma končna cilja projekta Digitalizacija:

1. Odločilen prispevek Iskre Telematike k razvoju in izgradnji slovenske in jugoslovanske teleinformatične infrastrukture
2. Dolgoročno maksimiranje dohodka in čistega dohodka Iskre Telematike, ob upoštevanju realne cene družbenih sredstev in predvsem na osnovi usmeritve v izvoz.

Iz spremljanj aktualnih gibanj tehnološkega razvoja v svetu — takoimenovane tretje tehnološke revolucije — in primerjave s stanjem pri nas izhaja spoznanje in pobuda Iskre Telematike:

v naši družbi **moramo takoj** začeti povezano in učinkovito aktivnost za osvojitve lastne proizvodnje, razvoj in izgradnjo teleinformatične infrastrukture, ki naj z vidika telefonije (v sinhronizaciji z razvojem drugih telekomunikacijskih in informatičnih sistemov) obsega tri logične stopnje v obdobju do leta 2000:

1. (kratkoročno) Sanacija oziroma usposobitev domače telefonije (proizvodnje in omrežja) za nadaljnji razvoj, in sicer z optimalnim kombiniranjem analognih in digitalnih komutacijskih in prenosnih sistemov.
2. (srednjeročno) Osvojitev lastne proizvodnje in postopna izgradnja javnega digitalnega telefonskega omrežja — IDN
3. (dolgoročno) Uvajanje integriranih govornih in negovornih storitev — ISDN (v skupnem nastopu in sodelovanju vseh domačih proizvajalcev, nosilcev in uporabnikov teleinformatične infrastrukture)

Osvojitev proizvodne tehnologije in izgradnja javnega digitalnega telefonskega omrežja IDN sta temeljna tehnološko-infrastrukturalna nujna. Omogočata lasten nadaljnji razvoj in proizvodnjo teleinformatične opreme (digitalnih central), nista pa še končni cilj. Tako digitalizacija z vidika proizvajalca telekomunikacijske opreme pomeni bistveno osnovno tehnološko usposobitev, z vidika teleinformatične infrastrukture (in ostalih proizvajalcev, zlasti periferne opreme, kjer se obetajo največji komercialni učinki) pa začetek — osnovni gradnik telematike. Digitalizacija je torej v prvi vrsti tehnološki, ne pa tudi že celovit

teleinformatični projekt, in ga je potrebno tako tudi razumeti in obravnavati.

Na tej (drugi logični) stopnji torej že pridobimo digitalne, vendar še vedno »samo« telefonske centrale in sisteme, ki seveda pomenijo večjo kakovost, nove funkcije, prihranke energije in prostora, sodobnost in konkurenčnost, niso pa še teleinformatično vozlišče, vendar to z razvojem in vključevanjem (integracijo) ostalih informacijskih sistemov in storitev postajajo.

Digitalizacija sama po sebi torej ni zgolj enkratni komercialni projekt (npr. tipa »yugo«), temveč je seme, nujna tehnološka osnova za številne bodoče take (teleinformatične) projekte. V tej fazi torej ne moremo računati na kratkoročne spektakularne dolarske učinke (razen seveda vzporedno, že zaradi same sodobnosti in perspektivne pomembnosti digitalnih telefonskih sistemov, ki se je kajpak zavedajo tudi v tujini), zato pa velja toliko bolj poudariti izjemen pomen digitalizacije za dolgoročni gospodarski in družbeni razvoj.

Z digitalizacijo bomo (še vedno pravočasno, če se potrudimo) postavili osnovni temelj za lastno proizvodnjo in izgradnjo domače teleinformatične infrastrukture, s tem pa (p)ostali gospodarji in oblikovalci lastne — samoupravne socialistične poti v informacijsko dobo. V nasprotnem primeru nam bodo kvaliteto življenja in dela krojili drugi.

Pričujoče osrednje poglavje projekta Digitalizacija v nadaljevanju dokazuje, da je Iskra Telematika že naredila prve pomembne korake in da ima ob ustrezni družbeni pomoči realne možnosti za realizacijo projekta. Digitalizacijo svojega telekomunikacijskega programa bo izpeljala delno z lastnim znanjem, delno pa z nakupom tujega.

Glavni interni cilji Iskre Telematike, ki bodo omogočili uresničevanje obeh že omenjenih končnih ciljev projekta, so naslednji:

1. Do leta 1995 izvoziti za 650 milijonov dolarjev na konvertibilno tržišče in za 750 milijonov dolarjev v dežele SEV (konvertibila in kliring)
2. Na konvertibilnih trgih povečati letni devizni suficit s 7 na 60 milijonov dolarjev
3. Vpeljati najnovejše tehnologije, procese in obdelave, prestrukturirati proizvodnjo in s tem zmanjšati tehnološki zaostanek za industrijsko razvitimi deželami
4. Prestrukturirati kadrovske potencial na višjo raven, potrebno za obvladovanje sodobne proizvodnje in razvoj elektronskih digitalnih telefonskih central in opreme
5. Opustiti proizvodni program analognih telefonskih sistemov (Crossbar in Metaconta) in ga nadomestiti z novimi — digitalnimi telekomunikacijskimi sistemi (Sistem Iskra 2000 in Sistem 12), podvojiti obseg proizvodnje priključkov — namesto sedanjih 350.000 priključkov izdelati prek 700.000 priključkov letno, vpeljati proizvodnjo večnamenskih terminalov in povečati proizvodnjo telefonskih aparatov na 1,1 milijona kosov letno — do leta 1995.

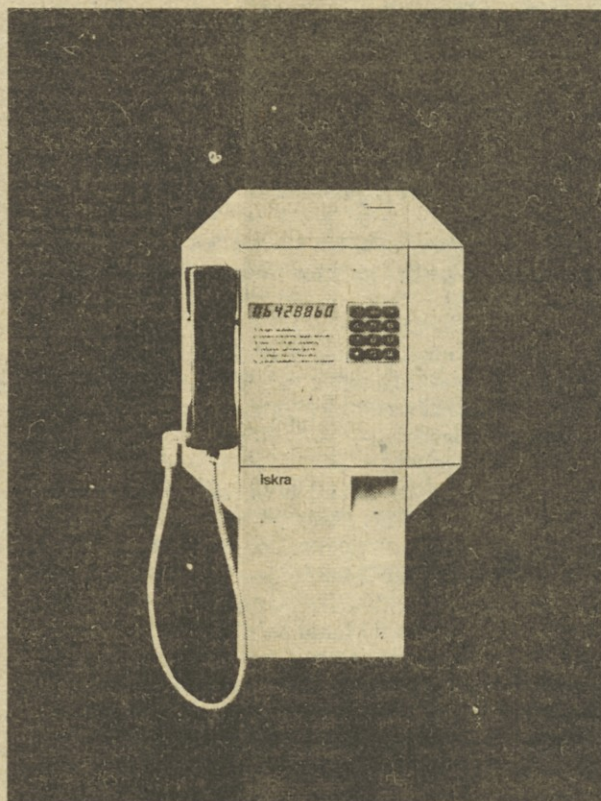
ANALIZA TRŽNIH POTREB IN MOŽNOSTI

Iskra Telematika ima že danes ključno mesto med jugoslovanskimi proizvajalci elektronike. S svojimi glavnimi proizvodnimi programi pokriva več kot polovico domačih potreb, poleg tega pa je tudi največji izvoznik telekomunikacijskih izdelkov. Če delovna organizacija želi to svoje mesto obdržati, se mora seveda kar najhitreje prilagoditi aktualnim tehnološkim gibanjem v svetu in doma. V njih je značilno odmiranje analognih telekomunikacijskih sistemov. Nadomeščajo jih digitalni sistemi, ki so temeljni gradnik teleinformatične infrastrukture bodočnosti. Teh gibanj se seveda zavedajo tudi kupci oziroma uporabniki telekomunikacijskih izdelkov, saj je iz njihovih planov razvidno, da po letu 1992 niti v Jugoslaviji ne bodo več vključevali analognih, ampak samo še digitalne sisteme.

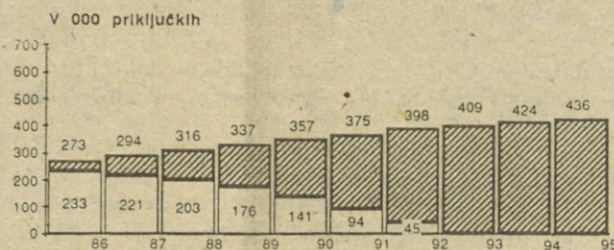
Domači trg

O vlogi Iskre Telematike na domačem trgu, ki naj prispeva k usposobitvi jugoslovanskega telefonskega omrežja za nadaljnji razvoj teleinformatike, smo že dovolj zapisali v 1. poglavju tega projekta. Oglejmo si še njene sedanje tržne deleže v Jugoslaviji:

— javni sistemi	60 %
— zasebni sistemi	65 %
— funkcionalna omrežja	75 %
— telefonski aparati in garniture	85 %

Plan vključevanja analognih in digitalnih priključkov jugoslovanske PTT do leta 1995 je naslednji:

Legenda: analogni digitalni

Vir: Plan razvoja PTT Jugoslavije

Cilj Iskre Telematike je tudi v prihodnjem obdobju obdržati sedanje tržne deleže. Dosegla ga bo z naslednjimi ukrepi:

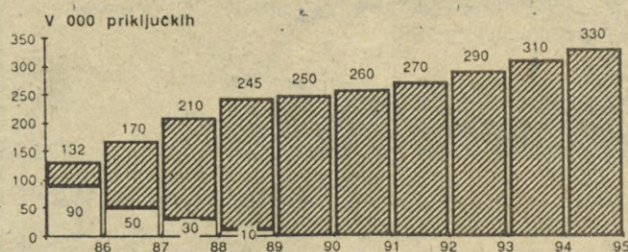
- agresiven nastop s Sistemom 12, predvsem na segmentu velikih tranzitnih in glavnih central,
- izkoristiti prednosti Sistema Iskra 2000, predvsem na segmentih: malih in srednjih končnih ter vozelnih central, zasebnih central, kapacitete od 50 do 8000 priključkov, omrežnih central za funkcionalna omrežja (SNZ, JLA, elektroenergetika itd.) in kontejnerskih central za javno in namenske mreže,
- dopolnjevati svoje sisteme s kompatibilnimi napravami, ki jih je možno zagotoviti na osnovi OEM pogodb s tujimi in domačimi partnerji (na tej osnovi bo možno domačemu trgu v najkrajšem času ponuditi integrirane govorne in podatkovne komutacijske naprave, inteligentne terminale itd.).

Izvoz na konvertibilno področje

V letu 1985 je Iskra Telematika dosegla skupen izvoz v vrednosti 81 milijonov dolarjev, od tega 22 milijonov dolarjev na konvertibilnem področju. To pomeni 53 % jugoslovanskega izvoza komutacijske opreme in 97 % jugoslovanskega izvoza telefonskih aparatov. Ob tem velja poudariti, da je Iskra Telematika doslej edini jugoslovanski izvoznik javnih komutacijskih sistemov na konvertibilno tržišče.

V zadnjih štirih letih je svoj konvertibilni izvoz povečevala po stopnji 50 % letno, v naslednjih štirih letih ga namerava po 30 % letno, predvidevanja do leta 1995 pa kažejo rast po stopnji 16 % letno. Ti podatki izvirajo iz tržne analize konvertibilnih tržišč, kjer je Iskra Telematika pomembno prisotna, to pa so za področje komutacijske opreme predvsem: Turčija, Irak, Iran, Zimbabve, Egipt, Sirija in Belgija, za telefonske aparate pa: Turčija, Velika Britanija, Italija, ZDA, Zimbabve, Egipt in Belgija.

Za prodajo komutacijske opreme so možnosti naslednje:

Legenda: analogni digitalni

Vir: Analiza tržnih možnosti javnih in zasebnih sistemov

Iskra Telematika je že danes največji Iskrin izvoznik v dežele v razvoju (ca. 16 milijonov dolarjev v letu 1985). Pri tem ne gre samo za prodajo končnih izdelkov in polizdelkov, temveč tudi za prodajo in prenos tehnologije in znanja (Zimbabve), vključene pa so tudi skupne naložbe (TTE — Turčija). Takih oblik trženja oziroma prodora na tržišča držav v razvoju se bo Iskra Telematika še lotevala. Zaradi načina plačila (konvertibila) in programske specifik (sistemi) daje v svoji tržni strategiji tem trgov največjo prednost.

Bolj skromni so rezultati na trgih razvitega Zahoda, saj so za javne sisteme praktično zaprti, izjemno zahteven pa je tudi prodor z zasebnimi centralami in terminali (visoke tehnične zahteve, močna konkurenca, umetna zaščita lastnih proizvajalcev, drago trženje itd.).

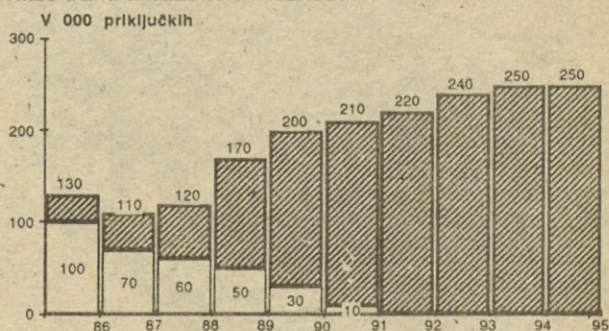
Zato je strategija Iskre Telematike na teh trgih naslednja:

- ohranjati in polagoma krepiti tržne pozicije na izbranih trgih (Italija, Belgija) za področje garnitur in zasebnih central, predvsem zaradi stika z zahodno konkurenco in referenčnih nagibov,
- osredotočiti sredstva za agresivno trženje aparata ETA 800 na izbranih trgih (ZDA, Velika Britanija, Italija),

- pospešiti in utrditi industrijske povezave s proizvajalci profesionalnih elementov in podsestavov (tiskano vezje, releji, konektorji, napajalne naprave itd.) — take povezave naj bi se usmerjale predvsem v kooperacijske odnose, s tem pa bi bila zagotovljena potrebna količina in kakovost gradnikov za sisteme.

Izvoz v dežele SEV

Iskra Telematika je največji Iskrin izvoznik v dežele SEV (ca. 60 milijonov dolarjev v letu 1985). To tržišče je zanjo izrednega pomena zaradi dolgoročnosti, akumulativnosti in obsega. Na segmentih, ki jih pokriva (predvsem v Sovjetski zvezi, Poljski, ČSSR in Bolgariji), kaže tržna analiza tele možnosti:

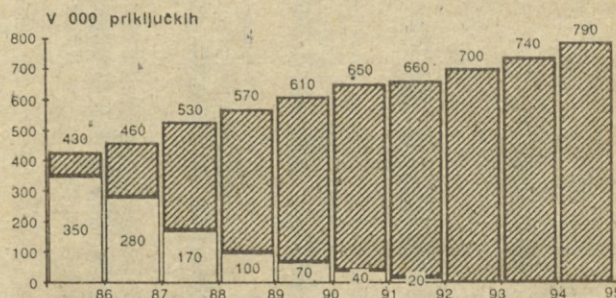
Legenda: analogni digitalni

Vir: Analiza tržnih možnosti javnih in zasebnih sistemov.

Strategija trženja v deželah SEV je naslednja:

- obseg prodaje ustaliti med 50 in 60 milijoni klirinških dolarjev letno,
- obdržati tehnološki naskok (Sistem Iskra 2000),
- prodreti na konvertibilne trge v SEV (Bolgarija, Poljska) — akcije so se že začele,
- trženje usmeriti tudi na področja izven PTT in namenskega sektorja (Sovjetska zveza — zasebni sistemi, ČSSR — funkcionalna omrežja),
- diverzificirati programsko paleto.

Sinteza tržnih potreb in možnosti na domačem, konvertibilnem in klirinškem trgu dokazuje nujno po intenzivnem nadomeščanju analognega programa z digitalnim:

Legenda: analogni digitalni

PROGRAMSKA IZHODIŠČA

Proizvodni program Iskre Telematike lahko v grobem razdelimo na tele segmente:

- javni telekomunikacijski sistemi
- zasebni telekomunikacijski sistemi
- terminali.

Za gradnjo teh izdelkov ima Telematika organizirano lastno proizvodnjo tiskanega vezja, elementov ter mehanskih konstrukcij in delov.

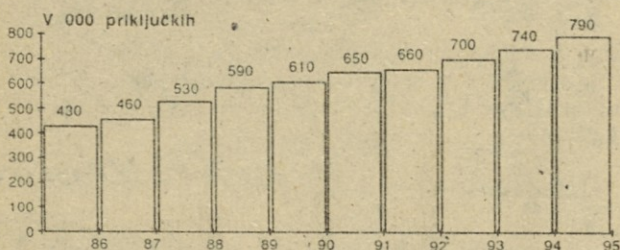
V spodnjem prikazu je razviden sedanjí proizvodni program ter njegov srednjeročni in dolgoročni razvoj:

PROGRAM	SEDANJI PROIZV. PROGRAM	PROIZV. PROGRAM V OSVAJANJU	PRIHODNI PROIZV. PROGRAM
JAVNI TELEKOMUNIKACIJSKI SISTEMI	- CROSSBAR - METACONTA 10 C 10 CN 10 CM - I-500 A - I-500 A/1000	- SISTEM 12 - SI-2000/214 /224	Z D S I
ZASEBNI TELEKOMUNIKACIJSKI SISTEMI	- CROSSBAR - EPABX - SI-2000/020 /121 - C-7	- SI 2000/014 /024 /124 - KOMBINIRANI (HIBRIDNI) SISTEMI	
TERMINALI	- ISICOM SUPER - ISICOM STANDARD - APARAT NTA 03 - TELEFONSKI APARATI DRUŽIN: ETA 30 ETA 80	- SI-2000/004 - ISICOM 80 - JATENA - TELEFONSKI APARATI DRUŽIN: ETA 800 ETA 90 - TELEMATSKI TERMINALI	

PLAN PROIZVODNJE IN KAPACITETE

Glede na tržne potrebe in možnosti ter v skladu z zastavljenimi glavnimi cilji mora Iskra Telematika podvojiti proizvodnjo priključkov s sedanjih 350.000 na več kot 700.000 letno, poleg tega pa bistveno povečati proizvodnjo telefonskih terminalov — 1,1 milijona kosov letno.

Plan proizvodnje telefonskih priključkov:

Težišče povečanja proizvodnje je predvsem na digitalnem Sistemu Iskra 2000. Letna proizvodnja 120.000 priključkov v letu 1986 se mora v letu 1987 podvojiti, do leta 1989 pa potrojiti (na 360.000 priključkov).

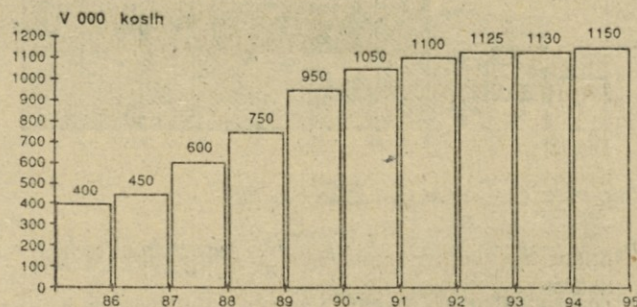
V proizvodnjo bodo vpeljane nove centrale tega sistema:

- SI 2000/004, mala zasebna centrala s telefonskimi in sekretarskimi funkcijami, kapacitete do 32 priključkov, bo v redni proizvodnji leta 1987,
- SI 2000/014, zasebna centrala, kapacitete od 32 do 250 priključkov, bo v proizvodnji že v letu 1986,
- SI 2000/024, zasebna centrala, 200 do 4000 priključkov, bo v proizvodnji leta 1986,
- SI 2000/124, centrala za posebna omrežja, 200 do 4000 priključkov, bo v proizvodnji leta 1986—1987,
- SI 2000/214, mala javna končna centrala do 350 naročnikov bo v proizvodnji do konca leta 1986,
- SI 2000/224, kapacitete do 6000 naročnikov za male vozne, končne in kombinirane centrale javnih omrežij bodo v proizvodnji leta 1986—1987,

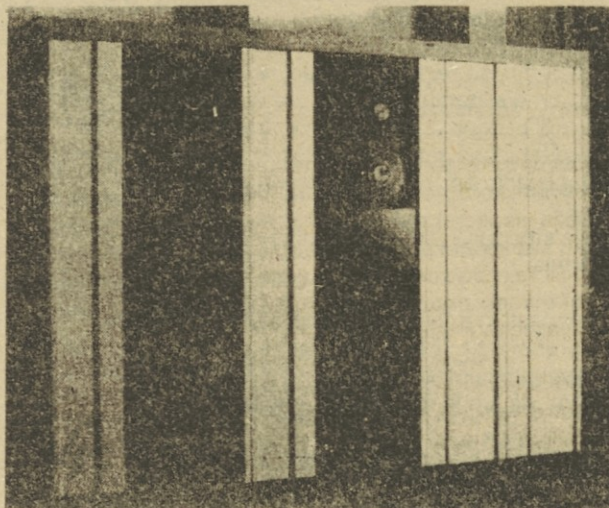
Z investicijo ISKRA 2000 so proizvodne kapacitete usposobljene za proizvodnjo digitalnih telefonskih central, vendar po letu 1988 ne bodo več zadoščale. Zato bo za uresničenje planiranega obsega proizvodnje Sistema Iskra 2000 potrebno koristiti tudi kapacitete, vgrajene za Sistem 12.

Proizvodnja Sistema 12 se bo predvidoma pričela v drugi polovici leta 1987.

Plan proizvodnje terminalov:

V drugi polovici leta 1986 se bo pričela proizvodnja novčičnega telefonskega aparata JATENA in telefonskega aparata z monolitnim integriranim vezjem ETA 800, v letih 1988—1989 pa še aparata ETA 90 in večnamenskega telematskega terminala. S tem se bo začel razvoj digitalne teleinformatične periferije, ki bo naročnikom ponudila številne nove možnosti in storitve.

KADRI IN ORGANIZACIJA

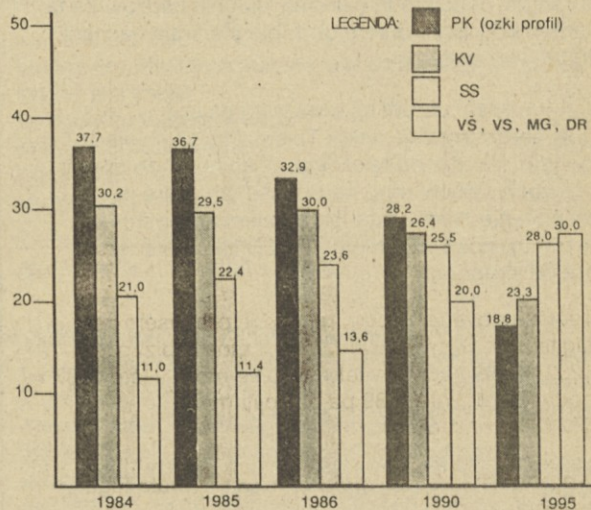
Teleinformatika sodi med vrhunske tehnologije, ki temelje na inventivnem znanju kot novem viru družbene reprodukcije in ekonomije. Zato bo k doseganju zastavljenih ciljev Iskre Telematike vsekakor odločilno prispevala kakovost reševanja zelo zahtevnih kadrovskih vprašanj. Delovna organizacija ima premalo strokovnjakov celo za obvladovanje sedanjih programov, z osvajanjem novih pa se bo problem še bolj zaostрил. Nujna je torej sprememba kadrovske strukture oziroma prestrukturiranje znanj na višjo raven, in to v vseh delih poslovnega procesa: od raziskav in razvoja prek tehnologije, projektiranja, proizvodnje, kontrole, trženja do poprodajnega servisa in drugih aktivnosti.

Pri vključevanju v svetovni tehnološki razvoj se mora Iskra Telematika uravnavati po kadrovskih zgledih, ki ta razvoj omogočajo: dvig strokovne izobrazbe in funkcionalnega znanja vsakega zaposlenega, intenzivnejše uvajanje računalniške informatike, bistvena sprememba v razmerju med strojno in programsko opremo v korist programske, povečanje deleža visoko strokovnih kadrov (VŠ, VS, MG, DR) vseh strokovnih smeri, zlasti pa ključnih, zmanjšanje števila režijskih delavcev za pomoč proizvodnji, kontrolirano zmanjševanje števila zaposlenih, predvsem nekvalificiranih delavcev itd.

V tem srednjeročnem obdobju, ko Iskra Telematika začne veliko tehnološko prestrukturiranje (osvajanje Sistema 12, razvoj Sistema Iskra 2000, razvoj terminalov), mora v republiki priti do ukrepov, ki bodo najmanj 3500 delavcem delovne organizacije omogočili

programsko, razvojno in ekonomsko perspektivo ter s tem socialno varnost, to pa tudi glede na dejstvo, da je 40-letni razvoj Iskre v Kranju omogočil Sloveniji odprtje okrog 20.000 delovnih mest samo v okviru SOZD Iskra. Ob tem se je potrebno zavedati, da bo morala Iskra Telematika postopno zmanjševati število zaposlenih (povprečno 1–2 % v naslednjih desetih letih), vendar predvsem na račun subjektivne fluktuacije nekvalificiranih delavcev, ki ne bodo nadomeščeni z novimi.

S spodnje slike je razvidno potrebno spreminjanje kadrovske strukture do leta 1995:

Iz grafikona so razvidne tele spremembe:

- povečanje števila VŠ, VS, MG in DR kadra od 11 na 30 %,
- povečanje SS kadra od 21 na 28 %,
- zmanjšanje KV kadra od 30 na 23 %,
- zmanjšanje PK kadra od 38 na 19 %.

V okviru delovne organizacije bodo za dosego predstavljenega cilja uresničeni naslednji ukrepi:

1. Iskra Telematika veliko štipendira. Z najmanj 50-% povečanjem števila štipendij letno bo iz tega vira v naslednjih petih letih dobila najmanj 800 novih sodelavcev ustreznih strokovnih profilov (150 do 180 letno).
2. Z dodatnimi ukrepi (sistem napredovanja, sistem nagrajevanja, dopusti itd.) bo motivirala svoje delavce za izobraževanje ob delu in iz dela. Tako naj bi se število delavcev, ki se izobražujejo v rednih institucionalnih oblikah, vsako leto povečalo za 20 % glede na predhodno leto in bi lahko najmanj 500 delavcev razporedili na zahtevnejša dela. Trenutno se v tej obliki izobražuje 350 delavcev, ki naj bi šolanje končali po dinamiki 30 do 70 letno.
3. Prestrukturiranje znanj poteka tudi z internimi in verificiranimi oblikami izobraževanja vseh profilov, predvsem in najprej priučenih delavcev, ki jih je preveč glede na potrebe tehnologije visoke stopnje zahtevnosti. V to usposabljanje, ki ga organizira in izvaja interni izobraževalni center, bo v naslednjih petih letih vključen vsak delavec Iskre Telematike. To bo glede na trenutni obseg zahtevalo bistveno več finančnih sredstev (najmanj 100 % več, brez upoštevanja inflacije).
4. Delovna organizacija bo razvojne naloge iz projektov, kot so Sistem Iskra 2000, Sistem 12 in drugi, približala strokovnjakom iz drugih jugoslovanskih centrov. Tako bo organizirala razvojne enote v Ljubljani, Beogradu, Splitu, Prištini in še kje ter s tem vključila v svoje razvojne projekte najmanj 100 visoko strokovnih sodelavcev.
5. Nadaljevala bo s politiko motiviranja (reševanje stanovanjskih vprašanj itd.) za pridobitev in ohranitev deficitarnih oziroma ključnih kadrov. Za ta namen bo v prihodnjem obdobju planirala najmanj 100 % več sredstev.

Zgoraj navedeni ukrepi so systemskega in dolgoročnega značaja. Iskra Telematika jih izvaja že drugo leto. Vendar pa te aktivnosti še ne bodo dovolj za potrebno spremembo kadrovske strukture in oplemenitenje znanj. Zato Iskra Telematika zahteva ustrezne ukrepe tudi v okviru SOZD Iskra in širše družbene skupnosti:

1. V SOZD Iskra oziroma v okviru slovenskega projekta Teleinformatika je potrebna združitev razvojno raziskovalnih potencialov (finančnih in kadrovskih) okrog ključnih teleinformatičnih projektov.
2. Izobraževalna in raziskovalna skupnost sta dolžni v sodelovanju z izobraževalnimi institucijami izpeljati aktivnosti, ki bodo omogočile bistveno večji priliv kadrov računalniške, telekomunikacijske, elektro in

drugih visoko strokovnih smeri, kar je združeno delo pripravljeno dodatno financirati.

3. Z Elektrofakulteto, Inštitutom Jožef Stefan, PTT in drugimi se je potrebno v okviru skupnih interesov dogovoriti za prevzem določenih razvojnih del in nalog oziroma za kadrovske pomoči Iskri Telematiki v določenem daljšem obdobju.

Pomembne kadrovske in materialne rezerve ima Iskra Telematika tudi na področju organiziranosti. Bolje mora zaposliti zaposlene in opremo oziroma združiti kadrovske in materialne potenciale v kar najbolj emotno, povezano in učinkovito aktivnost za doseganje zastavljenih poslovnih ciljev na najbolj perspektivnih programih.

Predvidena nova organiziranost v enoviti delovni organizaciji sama po sebi seveda nikakor ne pomeni čudežne rešitve številnih problemov, zagotovila pa bo sprostitev iz obstoječih birokratskih spon, zasidranih odnosov in togosti sedanjih organizacijskih enot. Ta sprostitev je eden osnovnih pogojev za hitro in učinkovito prestrukturiranje znanja, kadrov in materialnih resursov okrog najpomembnejših programov oziroma projektov, ki bodo dali največje dohodkovne učinke.

V novi samoupravni organiziranosti ne bi smeli zgraditi novih »zabetoniranih« oblik, temveč bi morali vanjo vgraditi lastnosti, kot so fleksibilnost, dinamičnost itd. S tem bi zagotovili pogoje za nov ustvarjalni, delovni in samoupravljalški polet, ki ne bi izhajal iz formalizmov okostenelih organizacijskih enot, temveč iz samoupravnih organiziranih projektnih principov, ki bodo živeli in se uravnavali v skladu z razvojem, življenjem in opuščanjem izdelkov.

Samoupravljanje se bo torej uresničevalo okrog programov in projektov, ki morajo postati odločilna motivacija in sredstvo za doseganje glavnega cilja — dohodka, šele ta pa je seveda bistveni element samoupravnega razpolaganja, delitve in odločanja, skratka — temeljni kamen za uresničevanje ustavne vloge delavca v združenem delu.

POTREBNA VLAGANJA

Predvidena skupna vlaganja za povečanje obsega proizvodnje digitalnih telefonskih naprav znašajo:

	V mio din		
	Skupaj	Že vloženo	Dodatna potrebna vlaganja
— osnovna sredstva	31,100	4,600	26,500
— obratna sredstva	8,500	500	8,000
Skupaj	39,600	5,100	34,500

Struktura vlaganj v osnovna sredstva:

A: Gradnje in instalacije	4,179 mio din
B: Oprema iz uvoza	15,659 mio din
v devizah	32,5 mio \$
v dinarjih	4,459 mio din
C: Domača oprema, orodja	5,466 mio din
D: Ostalo	5,796 mio din
v devizah	10,5 mio \$
v dinarjih	1,277 mio din
Skupaj	31,100 mio din
(od tega)	43,0 mio \$

Dinamika vlaganj v osnovna sredstva:

	V mio din									
	I. faza		II. faza		III. faza					
	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992		
1. Gradnje	375	—	980	200	1200	900	—	—		
2. Oprema iz uvoza	2253	840	3650	1750	2580	2180	1680	1600		
— od tega v mio US\$	7,9	1,5	6,5	3,1	4,6	3,9	3,0	2,5		
3. Domača oprema	407	450	1600	1200	670	320	600	300		
4. Ostalo	95	180	1200	1170	915	1185	350	270		
— od tega v mio US\$	—	—	2,5	2,7	2,5	2,0	0,3	—		
Skupaj	3130	1470	7430	4320	5365	4585	2630	2170		

Vlaganja v osnovna sredstva po projektih

Investicijska vlaganja se nanašajo na posamezne projekte v skladu s programom osvajanja proizvodnje digitalnih central oziroma digitalizacije:

Vlaganja v osnovna sredstva	v mio din		od tega v mio \$
I. faza			
1. Projekt ISKRA 2000 (v zaključni fazi)	4,600	9,4	
II. faza			
2. Projekt Sistem 12, ki bo v realizaciji leta 1987—1989	12,500	20,5	
3. Projekt Večnamenski terminal, ki bo v realizaciji v letih 1989—1990	9,200	7,4	
III. faza			
4. Projekt Povečanje in modernizacija proizvodnje digitalnih central, v realizaciji 1991—1992	4,800	5,7	
Skupaj osnovna sredstva	31,100	43,0	

EKONOMSKI UČINKI

Zaradi primerljivosti podatkov z rezultati poslovanja v letu 1985, srednjeročnim planom 1986—1990, delno pa tudi s sanacijskim programom (ki vsebuje samo prvo fazo digitalizacije), so vse analize in ekonomika izdelane po cenah iz leta 1985 (povprečje), prav tako pa tudi ovrednotenje še potrebnih vlaganj. Poleg tega je potrebno poudariti, da je tako v prihodkih kot tudi v stroških upoštevana samo eksterna realizacija, medtem ko interni tokovi v ekonomiki projekta niso upoštevani.

Delitev celotnega prihodka Iskre Telematike do leta 1995 je podana v tabeli. Poleg tega je bila izdelana tudi analiza občutljivosti druge faze projekta. Dinamični kazalci uspešnosti naložb kažejo na atraktivnost projekta, saj interna stopnja donosnosti znaša 18,5 %, neto sedanja vrednost druge faze projekta je 5 milijard din, doba vračanja kot statični kriterij pa je krajša od 7 let.

Analiza občutljivosti je pokazala, da je projekt najbolj občutljiv na stopnjo osvajanja nove tehnologije, izdelane in prodane količine, cene vhodnih materialov in fiksne stroške (obresti, nakupi deviz itd.), manj pa na spreminjanje potrebnih vlaganj.

Interna prizadevanja Iskre Telematike so usmerjena v aktiviranje vseh sil za hitrejše osvajanje nove tehnologije, izpolnjevanje količinskega plana proizvodnje in optimizacijo vhodnih materialov. K uspehu podviga bo bistveno prispevalo učinkovito premagovanje nepotrebnih administrativnih ovir pri obravnavi posameznih investicijskih programov in pri uvozu opreme in materiala.

Pridobivanje in delitev celotnega prihodka DO Iskra Telematika v letih 1986—1995

Element/leto	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95
Prihodki na dom. trgu	15,3	18,7	19,9	22,2	25,9	27,4	28,9	30,0	30,7	31,1
Prihodki na tuj. trgu	14,5	17,0	20,3	26,1	29,4	32,5	33,4	35,4	37,2	38,9
Ostali prihodki	6,7	7,1	7,4	7,8	8,2	8,6	9,0	9,5	10,0	10,5
Celotni prihodek	36,5	42,8	47,6	56,1	63,5	68,5	71,3	74,9	77,9	80,5
Porabljena sredstva	28,1	32,4	35,3	40,1	43,1	45,1	45,7	48	49,2	50,5
— od tega amortizacija	1,0	2,3	2,3	5,1	5,8	6,3	6,7	6,7	6,8	6,8
obresti za obr. sredstva	4,6	4,7	4,9	5,1	5,3	5,5	5,7	5,9	6,2	6,4
Dohodek	8,4	10,4	12,3	16,0	20,4	23,4	24,6	26,9	28,7	30,0
Čisti dohodek	5,7	6,8	7,5	9,4	12,4	14,8	16,0	18,4	20,4	21,4
Osební dohodki	4,6	4,9	5,2	5,5	5,8	6,2	6,6	6,9	7,4	7,8
Akumulacija	0,4	1,2	1,4	3,0	5,5	7,7	8,4	10,3	11,9	12,4

Bilanca izvoza in uvoza DO Iskra Telematika v letih 1986—1995

Leto	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Izvoz v deleže SEV v mio. (US + CI)	50,0	53,0	50,0	65,0	77,0	88,0	90,5	95,0	98,0	100
Izvoz konvertibilna v mio US\$	25,0	30,5	50,0	65,0	70,0	75,0	77,0	82,0	88,0	94,0
Uvoz konvertibilna v mio US\$	15,0	18,0	22,0	24,0	26,0	28,0	29,0	30,0	31,0	32,0

VIRI FINANCIRANJA IN POSEBNI POGOJI

Za realizacijo projekta Digitalizacija je potrebno do leta 1995 zagotoviti še 34.500 milijonov din, od tega 43 milijonov dolarjev. Predvideni viri financiranja so naslednji:

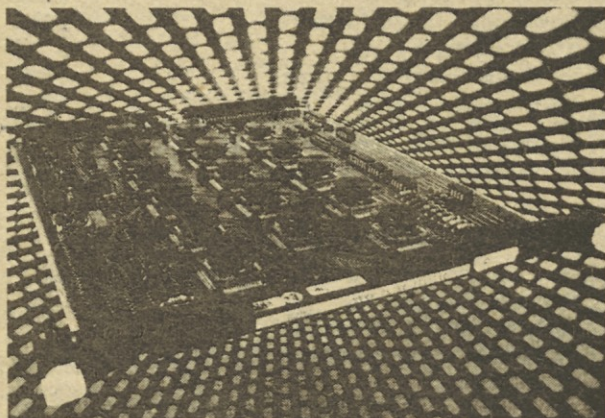
	v mio din
1. Lastna sredstva in združena sredstva SOZD	9.500
2. Inozemski krediti	4.000
3. Sovlaganje tujih partnerjev	2.000
4. Krediti domačih bank	10.350
5. Komercialni krediti izvajalcev	1.650
6. Manjkajoča sredstva	7.000
Skupaj predvideni viri financiranja za osnovna in obratna sredstva	34.500

Manjkajoča sredstva je možno pridobiti z:

- usmerjanjem dela sredstev iz cene telefonskega impulza v digitalizacijo;
- združevanjem in sovlaganjem sredstev jugoslovanske in slovenske PTT in drugih velikih uporabnikov;
- oprostitvijo plačila carine za uvoženo opremo in drugih davčnimi olajšavami.

Že v prejšnjem poglavju je bila predstavljena občutljivost projekta. Delovna organizacija vse notranje sile usmerja na tista področja in v tiste akcije, ki bodo pripomogle k zmanjšanju negativnih vplivov, vendar vse še zdaleč ni v njenih močeh. Za uspešno realizacijo projekta in za njegovo kasnejšo učinkovitost je potrebno Iskri Telematiki olajšati sedanje pogoje gospodarjenja v naslednjih smereh:

1. Skrajšati administrativne postopke za odobranje investicijskih programov (hitrejša osvajanje tehnologije).
2. Povečati delež pravic do razpolaganja z deviznimi sredstvi do višine lastnega konvertibilnega izvoza (manjši stroški nakupa deviz za uvoz materiala in opreme ter odplačila tujih kreditov).
3. Priporočiti bančnim organizacijam financiranje projekta kot projekta infrastrukturnega pomena (ugodnosti glede rokov vračila in obrestne mere).
4. Vsaj 50 % kratkoročnih virov sredstev v sedanji strukturi virov sredstev je potrebno konvertirati v dolgoročne kredite (manjši fiksni stroški oziroma večja akumulacija, ki bo namenjena za financiranje projekta).
5. Zaradi pomena projekta poiskati možnosti za oprostitev ali znatno znižanje carinskih dajatev za uvozno opremo in oprostitev carine za material, vgrajen v izdelke, namenjene izvozu na konvertibilno tržišče (večja konkurenčnost izdelkov).
6. V okviru domačega kreditnomonetarnega sistema je potrebno zagotoviti možnost za kreditiranje izvoza teleinformatičnih sistemov v dežele v razvoju (ustanoviti ustrezen sklad na ravni republike).
7. Oprostitev republiškega (in občinskega) davka iz dohodka vsem tistim OZD, ki bodo ta znesek narnensko vložile v projekt Digitalizacija.
8. Sklenitev SaS republiških SIS in organizacij PTT prometa o namenskem usmerjanju določenega deleža iz sedanje in bodoče cene telefonskega impulza za realizacijo projekta Digitalizacija.
9. Uresničiti predlagane ukrepe na področju kadrov in organizacije.

3. Teleinformatika

POGLED NAPREJ

Z osvojitvijo in nadaljnjim lastnim razvojem programa digitalne telefonije se bo Iskra Telematika usposobila za gradnjo domačega digitalnega teleinformatičnega omrežja, poleg tega pa bo omogočen njen dolgoročen uspešen nastop na tujih, zlasti konvertibilnih trgih. V domačem prostoru bomo torej pridobili realno podlago za razvoj in uresničevanje končnega cilja — teleinformatike, sama delovna organizacija pa si bo z izvozom zagotovila trdno eksistenco in socialno varnost svojih delavcev.

V Sloveniji že potekajo aktivnosti za pripravo projekta z delovnim naslovom Teleinformatika, ki tudi z vidika Iskre Telematike pomeni logičen razvoj tega področja. Prišlo bo do povezave vseh obstoječih in bodočih telekomunikacijskih in informatičnih sistemov in storitev, to pa seveda terja skupen in enoten nastop proizvajalcev, nosilcev in uporabnikov s področij, kot so: telefonija, računalništvo, mikroelektronika, elektrooptika, elektrovezje, PTT, AOP, elektroenergetika, RTV itd. V enotno aktivnost bo potrebno usmeriti zdaj razpršene kadrovske, materialne, finančne in druge potencialne proizvajalcev, uporabnikov, inštitutov in fakultet. V teh aktivnostih bo imelo največjo vlogo inventivno znanje, pa ne samo tehnično in tehnološko, temveč v enaki ali morda celo večji meri menežersko (vodstveno), organizacijsko, tržno, psihosociološko in drugo znanje. Gibanje v opisani smeri je potrebno že danes in se v resnici že tudi začne: pričakovati je skorajšnjo integracijo proizvajalcev v okviru Iskre, nujna pa bo tudi v okviru SR Slovenije in verjetno še širše.

Vpliv teleinformatike na gospodarsko prestrukturiranje, stabilizacijo in nadaljnji družbeni razvoj bo izjemen — to je jasno že danes, čeprav vseh konsekvenc še ni mogoče predvideti. Zato mora družbena skupnost temu področju nameniti vso potrebno pozornost.

Avtorja in organizatorja izdelave projekta Digitalizacija:
Slobodan Rajič, dipl. ekon.
Kazimir Mohar

Strokovni sodelavci pri izdelavi projekta:
mag. ekon. Miroslav Marc, dipl. inž. elek. — tržne analize in devizna bilanca
Peter Mihelič, inž. str. — tehnologija, proizvodnja, investicije
Blaž Kavčič, dipl. ekon. — tržna strategija
Brane Račič, dipl. pravnik — kadri in organizacija
dr. Branislav Popovič, dipl. inž. elek. — programsko razvojne usmeritve
Anton Mohar, dipl. inž. elek. — program javnih sistemov
Georg Wirth, dipl. inž. org. dela — program zasebnih sistemov
Franc Žepič, dipl. inž. elek. — program terminalov
Franc Fajmut, dipl. ekon. — plan delitve prihodka

Naših štirideset let

Piše:
Dušan Željeznov

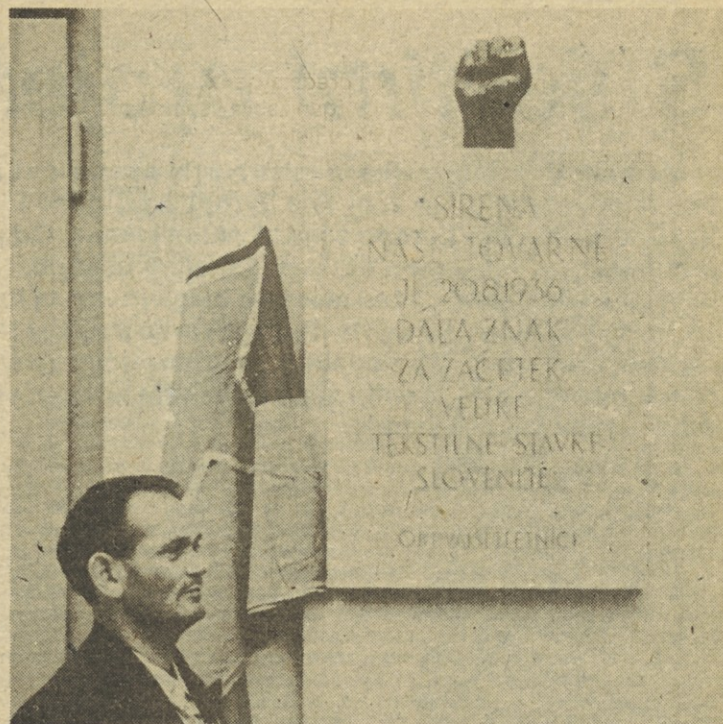
Četrti direktor Iskre
dr. Štefan Šoba

Velika stavka

»Položaj delavstva je bil iz leta v leto slabši zaradi tega,« so zapisali Iskraši v spominski zbornik, »ker je bilo v Kranju vedno več brezposelnih, tisti pa, ki so bili zaposleni, so vedno huje občutili bič, ki ga je vihtel tujec nad njihovo glavo. Ogorčenost delovnih množic, njihova zavednost in borbenost se je stopnjevala in privedla končno avgusta 1936 do velike tekstilne stavke, katere pobuda je izhajala

prav iz Kranja, kjer je bil položaj tekstilnih delavcev najtežji. V drugih krajih, na primer v Mariboru v tekstilni tovarni »Hutter in drug«, v litijski predilnici »Mauthner« so delavci že imeli svoje kolektivne pogodbe, dočim kranjsko delavstvo ni imelo nobenih izgovorjenih pravic. Stavka se je pričela 22. avgusta točno ob 14., hkrati v vseh podjetjih in delavci so si dali znak s sirenam. Še istega dne so zastavkale vse tovarne v Sloveniji na ta način, da so delavci zasedli tovarne, izgnali vodilno osebje, ki se je pred delavstvom kompromitiralo iz tovarn ter zasedli tudi upravne prostore. Stavka je trajala pet tednov, do 28. septembra 1936, bila pa je zlomljena po sili žandarmerije in policije. Ukaz za zlom stavke je dal Korošec, takratni notranji minister na zahtevo inozemskih predstavnikov in pa zato, ker mu stavka politično ni bila po volji. V tej borbi ni namreč videl samo kruhoborstva, temveč tudi zagrizeno politično prebujenost delavskega razreda. Voditelj stavke je bil Ivan Tominc, ki je bil eden od voditeljev delavskega gibanja v Kranju in je pozneje padel kot partizan.

Dne 28. septembra 1936 je ob 1. ponoči pripeljal iz Ljubljane vlak z ugaslimi lučmi gojence žandarmerijske šole v Beogradu ter celotno ljubljansko policijo, oboroženo s puškami, solzilnimi bombami, palicami in gumijevkami. Direktor »Jugočeške« jih je najprej pogostil z alkoholnimi pijačami v času, ko so v drulovškem gozdu čakali na znak za napad. Vlak se je namreč ustavil kaka dva kilometra pred postajo, da bi ga delavci ne opazili. Ob 3. zjutraj je pijana drhal žandarmerije in policije navalila na tovarno. Delavci so napad že prič-

Odkritje spominske plošče ob 20-letnici stavke

kovali in to tako, da so okrog moških stopile žene v mnenju, da bodo prvi naval surovosti na ta način odvrnile. To pričakovanje pa je bilo naivno, saj so napadalci mlatili okrog sebe kot besni, ne glede koga imajo pred seboj. Udarjali so s puškinimi kopiti, palicami in gumijevkami, pokale so solzilne bombe, vse to pa je spremljal divji krik pijanih napadalcev.

Napad se je izkazal dobro preračunan in se mu delavci z golimi rokami seveda niso mogli uspešno upreti, predvsem ker so jih pred tovarnami nasilno delili in usmerjali

po raznih poteh, da se ne bi združili z drugimi stavkajočimi v večjo množico, ki bi utegnila postati zelo nevarna. Stavka je bila s tem zatrta, kljub velikemu pomenu za nadaljnjo borbo delavskega razreda.

Takoj po končani stavki je bilo na mestu odpuščenih 45 najzavednejših in najborbennejših delavcev. Prišli so v tako imenovano »črno knjigo« in mnogi od njih niso našli zaposlitve v vsej Sloveniji. Prisiljeni so bili, da si ustanovijo svojo tekstilno zadrugo, ki je bila sprva v Stražišču v neki leseni baraki. Z izredno samopožrtvovalnostjo in voljo svojih članov je zadruga uspevala in se preselila v Otoče v zidano stavbo, kjer obratuje še danes.

Kranjski dekan Škrbec pa je tudi po svoji plati hotel izkoristiti to stavko v klerikalno-politične namene. V začetku je pošiljal v tovarno svoje kaplane, da so maševali. Ko pa je vsa stvar pred delavci dobila značaj komedije, je dekan to opustil in se z odkritimi kartami pridružil vsem nasprotnikom te stavke.

Po stavki so industrialci na Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani sklenili z delavci kolektivno pogodbo, ki so jo zastopali delavski zaupniki in Delavska zbornica. S sprejetjem kolektivne pogodbe se je v tovarnah, kjer so bili delavci najslabše plačani, položaj le nekoliko spremenil v korist delavstva.

Važnejši uspeh stavke in sprejema kolektivne pogodbe pa je vsekakor v tem, da so pričeli kapitalisti resneje računati na delavsko enotnost, ki je nastala prav v času stavke in prestavila besedo v dejanja. Po vsem tem so tudi vodilni uslužbenci, zlasti češki mojstri postali hinavski in osladno priliznjeni.

Kranj 1920

S šestimi projekti v razvoj železke infrastrukture

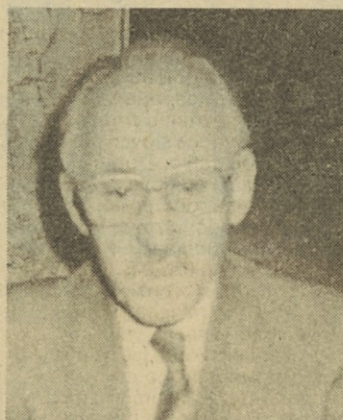
Mednarodna železniška magistrala, ki poteka čez Jugoslavijo, omogoča najkrajšo povezavo držav zahodne Evrope z vzhodno Evropo in Bližnjim vzhodom, kakor tudi srednjo Evropo z jadranskimi lukami. Od ureditve, oz. modernizacije magistral je v veliki meri odvisen nadaljnji gospodarski razvoj celotne Jugoslavije, uspešna mednarodna menjava blaga in razvoj turizma v vseh državah, ki jih ta proga povezuje. To ugotovitev zgovorno potrjuje tržna analiza, da že sedaj obstaja povpraševanje po dodatnih, mednarodnih, zlasti tranzitnih prevozih za 1,5 mio ton blaga letno, čemur sledi tudi večje povpraševanje v potniškem prometu od zmogljivosti magistrale.

Na območju Železniškega gospodarstva Ljubljane, torej na območju naše republike predstavlja del magistralne smeri enotna proga Jesenice — Ljubljana (64 km) in dvotirna proga Ljubljana — Zidani most — Dobova (112 km). Čeprav sta bili zgrajeni že v prejšnjem stoletju, sta danes to elektrificirani progi, opremljeni s sodobnimi signalno-varnostnimi napravami in z daljinskim vodenjem prometa na progi Ljubljana — Jesenice. Še nekaj podatkov: po enotirni progi Jesenice — Ljubljana letno prevažajo 3,1 mio ton blaga iz mednarodne menjave in za cca 2 mio ton za potrebe lokalnega gospodarstva. V potniškem prometu prepeljejo 2 milijona potnikov

(57% mednarodni promet). Na odseku Ljubljana — Zidani most — Dobova pa letno prepeljejo milijonov potnikov, v blagovnem prometu pa 14 mio ton blaga, pri čemer je mednarodni promet udeležen s polovico vsega tovora. Kar z drugimi podatki pomeni, da vozi na progi Jesenice — Ljubljana dnevno povprečno 74, ob konicah pa do 90 vlakov, na progi Ljubljana — Zidani most — Dobova pa dnevno povprečno 200 vlakov, oz. 210 ob konicah. Pri takem obsegu prometa je izkoriščenost proge že presegla mejo gospodarnega v škodo kakovosti transportnih storitev ter vzdrževanja proge.

Kako torej naprej? Kako razvozljati gordijski voz, ki ga spletajo

neugodne gospodarske razmere in pomanjkanje sredstev ter hkrati zagotoviti povečanje zmogljivosti magistralne proge od Jesenic do Dobove? Kakšna naj bo gospodarsko-poslovna usmeritev železnice v stabilizaciji našega gospodarstva in z njo razvoj železniške infrastrukture v Sloveniji in Jugoslaviji? Kakšna je problematika pri uresničevanju dolgoročnega plana v železniškem gospodarstvu slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva? — To je le nekaj izhodišč, tem torkove okrogle mize, ki sta jo v prostorih Železniškega gospodarstva Ljubljane organizirali Gospodarska zbornica Slovenije in Splošno združenje prometa in zvez Slovenije.

Drago Podlogar

V okviru omenjene problematike so z referati sodelovali tudi udeleženci (bilo jih je okrog 100). Med drugimi tudi Drago Podlogar, svetovalec za izvoz sistemov Iskre Avtomatike, ki je osnovne ugotov

vitve iz razprave, na katere se navezuje strategija razvoja slovenske železnice, ocenil takole:

»Kot dolgoletni partnerji Železniškega gospodarstva Slovenije, dobro poznamo probleme, s katerimi se sooča slovensko železniško gospodarstvo. Dobro nam je znano, da se njegove zmogljivosti nahajajo na robu potreb, ki jih diktira naraščajoči promet in, da bo v bližnji prihodnosti potrebno z učinkovitimi ukrepi izboljšati infrastrukturo slovenskih magistralnih prog ter povečati njihove zmogljivosti. Vse to velja tudi za tiste odseke celotne jugoslovanske magistralne proge na relaciji Jesenice-Sežana-Dimitrovgrad. Gjevveljaja, ki tudi že postajajo ovira za hitro in tekoče odvijanje prometa na jugoslovanski železniški magistrali, ki predstavlja pomembno povezavo med srednjo Evropo in državami bližnjega vzhoda.

Razvojni program Železniškega gospodarstva Slovenije ne samo

podpiramo, temveč se tudi intenzivno pripravljamo na naloge, ki so povezane z realizacijo tega programa.

Na okrogli mizi smo predstavnike železniškega gospodarstva in republiških institucij, ki se ukvarjajo z razvojem železniškega gospodarstva, seznanili z novimi razvojnimi programi, s katerimi se v Avtomatiki pripravljamo na sodelovanje pri izvajanju novih razvojnih konceptov železniškega gospodarstva Slovenije in Jugoslavije. Tu gre za šest najpomembnejših razvojnih projektov in sicer:

1. Multimikroračunalniški distribuirani teleinformacijski sistemi TI — 30, MIN — 30, AD — 30

2. Sistem za avtomatsko vodenje vlaka (AUTOMATIC TRAIN CONTROL)

3. Sistem za vodenje procesa na ranžirnih postajah

4. Popolna elektronizacija osnovnih signalno-varnostnih sistemov

5. Železniška avtomatska telefonija (aplikacija programa »Iskra 2000« za železnico)

6. Fiber optični kabel.

Ob tej priložnosti smo tudi potrdili svojo pripravljenost za sodelovanje pri nadaljnjem razvoju »Informacijskega sistema za upravljanje transportnih sredstev«, ki ga razvija Prometni institut ŽG Ljubljana in, katerega bi nato skupaj z njim ponudili tudi železniškemu gospodarstvu v drugih republikah Jugoslavije ter v deželah tretjega sveta.

Udeležence okrogle mize smo tudi informirali, da pri razvoju teh sistemov Iskra sodeluje z vrhunskimi zahodnimi firmami, s katerimi skupaj nastopamo na tretjih tržiščih. Pri tem smo poudarili naslednje: Naša poslovna strategija je bila in bo: delati vrhunske tehnične sisteme za integralni železniški transport, ki morajo ustrezati domačim potrebam, hkrati pa morajo biti konkurenčni na tretjih tržiščih. Izvajanje takšne poslovne strategije je že rodilo dobre rezultate, saj smo se s svojimi najmodernejšimi sistemi uveljavljali v konkurenci z vrhunskimi svetovnimi firmami na zahtevnih tržiščih v Turčiji, Bolgariji in Grčiji ter si s pridobljenimi referencami utiramo pot še na druga tržišča. Dosedanje sodelovanje med Železniškim gospodarstvom Ljubljana in Iskro pri razvoju naših sistemov za železnico je bilo zelo plodno. Z vgradnjo prvih sistemov na območju železniškega gospodarstva Slovenije smo pridobili pomembne reference, ki so nam služile pri nadaljnjem prodoru na tretja tržišča. Takšnega sodelovanja z Železniškim gospodarstvom Ljubljana si želimo tudi v bodoče in prepričani smo, da bo to sodelovanje rodilo nove sadove.

Š. D.

Š. D.

Problem tribuna mladih

Sreda, 26. marca. V prostorih jedilnice poslovne stavbe Centra sistemov za avtomatizacijo v Stegnah, se je nekaj po 13. zbrala skupina mladih, strokovnih in vodilnih delavcev delovne organizacije Iskra — Avtomatike, da bi na temo izkoriščenost znanja, počutje na delu in perspektivah mladega, strokovnega kadra, obravnavala naslednja področja dela: organizacija, delitev dela in vodenja, pogostota dela in opremljenost, organizacija pripravnosti in usposabljanja, motiviranost in učinkovitost, razvoj kadrov in napredovanje ter fluktuacija.

Tako sama priprava tribune mladih, kot izbor tem ni bila slučajna. Kljub temu, da so bili v Avtomatiki, kot je razvidno iz poročila področja za kadrovske zadeve delovne skupnosti, doseženi vzpodbudni rezultati na področju štipendiranja, izobraževanja, pridobitve strokovne izobrazbe, oz. usposabljanja in dela s pripravniki, so nekateri podatki — predvsem 48% fluktuacija kadra v 1985. letu, opozorili na to, da bo potrebno boljše pristopiti k analizi, predvsem notranjih razlogov za prenehanje delovnega razmerja. Tako so v že omenjenem področju konec februarja, oz. v začetku marca izvedli anonimno anketo s ciljem, ugotoviti, kaj mladi kader misli o možnostih za kvalitetno strokovno delo v delovni organizaciji. Anketo je izpolnilo cca 60% anketiranih delavcev, ki so se zaposlili po 1.1. 1980. leta, kot pripravniki z visokošolsko izobrazbo.

Odgovori na 7 skupin vprašanj so pokazali na moteče faktorje za kvalitetno strokovno delo kot: preveč časa izgubljam z manj zahtevnimi nalogami, ki bi jih lahko opravljal nekdo z nižjo izobrazbo, slabo definirane naloge in slaba opremlje-

nost, neustreznost prostorov, preveč sestankovanj, itd. Torej so tudi odgovori na anketo pokazali, da lahko le na osnovi izmenjave mnenj — pogovara med mladimi kadri in vodilnimi, oz. strokovnimi delavci delovne organizacije, zagotovimo hitro in učinkovito izboljšanje stanja. Kot vmesna opomba samo to: glede na dokaj visok odstotek odziva na anketna vprašanja, je bila udeležba mladih na tribuni presenetljivo nizka. Vsekakor je lažje odgovoriti na vprašanja anonimne ankete, kot z javnim nastopom opozoriti na slabosti. Pa vendar! Led le ni tako debel, da ga ne bi mogli prebiti. To so dokazali tisti, ki so se na tribuni smelo oglašili, pokazali na napake, oz. pomanjkljivosti in dobili pojasnila. Predvsem v želji, da ne bi zagnanost in volja, s katero pridejo diplomirani kadri visokošolskih ustanov (kar pa velja tudi za druge z nižjestopenjskimi šolami), splahnela v razočaranje, da jim gospodarstvo ne nudi, oz. ne zaupa nalog, ki so jim dorasli.

»Kadrovska politika delovne organizacije: intenzivno štipendiranje, študij ob delu, organiziran pristop vključevanja pripravnikov v delo itd. je usmerjena v uspešno apliciranje znanja v razvoj in s tem v proizvodne programe delovne organizacije. Rezultat teh naporov, ki se kažejo šele v nekaj letih je, da se kadrovska struktura v Avtomatiki popravlja. Zavedamo se, da so kadri največje bogastvo naše delovne organizacije. Kajti še tako dobra oprema in dobri pogoji dela ne pomagajo, če ni znanja, idej, če ni dobrega strokovnega kadra«, je že v uvodu poudaril Jože Godec, vodja delovne skupnosti za skupne zadeve.

Prav v času težkih gospodarskih razmer in prestrukturiranja naše

družbe dobiva vloga ustvarjalne uporabe znanja vse večji pomen. Zato je toliko bolj pomembno, da s takšno obliko neposredne izmenjave mnenj nadaljujemo, v prepričanju, da bo udeležba številnejša in aktivnejša. Kajti od tega, kako uspešno bomo, ne samo opozarjali, temveč tudi reševali težave, je odvisna tudi uspešnost poslovanja.

Š. D.

Š. D.

V petek, 28. marca je bil v prostorih sejne sobe Centra sistemov za avtomatizacijo v Stegnah slavnosten podpis pogodbe o dolgoročnem poslovno-tehničnem sodelovanju med firmo TEKFEN (Turčija) in delovno organizacijo Iskra Avtomatika. Pogodbo so ob prisotnosti najožjih sodelavcev podpisali: Rudi Pirc, v.d. glavnega direktorja delovne organizacije Iskra Avtomatika in Janez Vipotnik, glavni direktor delovne organizacije Iskra Commerce, za TEKFEN pa gospod Omer Sunman.

Z omenjeno firmo Avtomatika uspešno sodeluje na področju avtomatizacije železniškega prometa in energetike v Turčiji že cca 5 let. V tem obdobju

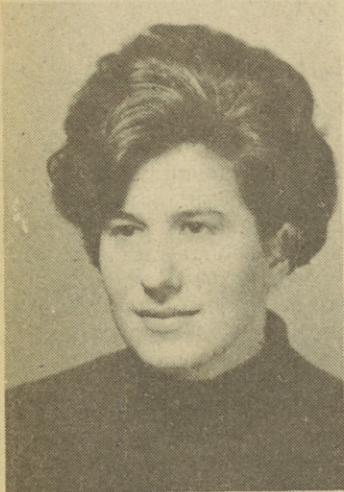
sta se oba partnerja dodobra spoznala ter utrdila medsebojno zaupanje. Prav dopolnjevanje na programskem področju železniškega in cestnega prometa, energetskih objektov in cevovodov (plin, nafta, voda) je privedlo do enotne odločitve o podpisu dolgoročnega sodelovanja. Tako bosta na osnovi omenjene pogodbe partnerja sodelovala pri izvajanju investicijskih del v Turčiji in Jugoslaviji, kot tudi v deželah bližnjega in daljnjega vzhoda.

Za Avtomatiko, kot posredno za celotno Iskro pomeni to pomemben prispevek k realizaciji dolgoročne poslovne strategije v smeri tržnega prodora s kompleksnimi sistemi.

Š. D.

Anici Novak

pravljena, kot dobra sodelavka pomagati vsakomur, kjer koli je bilo potrebno. Za vse to se ti naš kolektiv iskreno zahvaljuje.

Vemo, da tvoj trud ni bil namenjen samo delu v službi, ampak si imela še veliko obveznost v svoji družini, kot žena in mati, kateri si posvetila svoje življenje.

Ko si si ustvarila družino, si imela veliko odpovedovanj, da si dosegla izpolnitev svoje želje po lastnem domu, vendar pa si sadove svojega truda premalo časa uživala, ker te je zahrbtna bolezen prežgodaj odtrgala od tvojih dragih.

Ob misli, da si bila z nami 30 let, se težko sprijaznimo z dejstvom, da si odšla hitro in skoraj brez slovesa in, da se bomo morali zadovoljiti le z lepim spominom nate in na tvoje delo.

Draga Anica s temi besedami se poslavljamo od tebe, tvojim domačin pa izrekamo iskreno sožalje.

Tvoji sodelavci iz TOZD SEM

Mileni Podbregar

Ko smo zvedeli, da te hoče kruta bolezen iztrgati izmed nas, smo ostali brez besed. Upali smo, da bo tvoja močna volja do življenja močnejša od bolezni, toda tudi tokrat je zmagala. Iztrgala te je iz naše sredine, kjer smo te imeli radi zaradi tvoje vesele narave. Čeprav nisi bila dolgo med nami, smo te cenili in spoštovali, kot dobro sodelavko.

Še bolj pa nas je bolelo, ker smo vedeli, da zapuščas majhne otroke, še tako potrebne matere.

Ni besed, s katerimi bi lahko izrazili bolečino in zapolnili praz-

nino, ki je nastala brez dobre matere, sodelavke in žene.

Sodelavci iz TOZD TIV

Sašu Gvardjančiču

Kako se zahvaliti sodelavcu, ki je s svojim delom pripomogel k postavljanju temeljev današnje največje jugoslovanske elektronske industrije? Kako se vsaj površno oddolžiti neutrudnim prizadevanjem za boljši jutri, ki so za današnjega, v povprečju mladega Iskraša, domala neznan?

S spoštovanjem zremo na prehojeno pot našega dolgoletnega sodelavca, ki je Iskri posvetil svoja najplodnejša in najbolj ustvarjalna leta, ki je svoje življenje poistovetil z desetletji razvoja svojega delovnega okolja. Z delom v »Telekomunikacijah«, ki so današnji Iskri prispevale srčiko industrije elektronskih komponent in aparatov, ki so izšolale najodgovornejše kadre za večino ključnih Iskrinih programskih področij, si pričel kmalu po ustanovitvi, leta 1954. Od kontrolorja v elektriški merilnici si se s trdim, neutrudnim in

vseskozi uspešnim delom povzpел najprej do glavnega mehanskega kontrolorja; živahen, vseskozi v gibanju pa si kmalu našel mesto med tržniki. V nekdanji Iskrini PSO, današnji Iskri Commerce, si se nadvse uspešno izkazal kot, šef branžne prodaje in pozneje po ustanovitvi današnje DO Iskra Široka potrošnja kot vodja sektorja prodaje zabavne elektronike. Nato si v najtežjem času poprijel za delo, ki mu drugi niso bili kos in ga učinkovito opravil. Za nas ostajaš vodja sektorja prodaje gospodinjskih aparatov, ki je svoje področje preprečljivo obvladalo do najmanjših podrobnosti.

Dober tovariš, cenjen strokovnjak za trženje, sodelavec ki si je poklicno pot utrl z lastnim delom, delavec, ki ni postavljал lastnih interesov pred družbene — tak je lik našega Saše, od katerega se z bolečino poslavljamo ob 40. obletnici Iskre, ki ji je posvetil življenje.

Sodelavci iz TOZD Prodaja Široke potrošnje

Zahvale

Ob boleči in prerani izgubi dragega moža, očeta, sina in brata

Dušana Hafnerja,

delavca v TOZD RTC,

se iskreno zahvaljujemo sodelavcem v Iskri, predvsem sodelavcem v TOZD RTC, za izraze sožalja, denarno pomoč, darovano cvetje, obljubljeno pomoč za šolanje otrok in spremstvo na njegovi zadnji poti. Posebna zahvala Marijanu Korenu za ganljive poslovilne besede

žalujoča žena z otroki in oče

Ob smrti mojega dragega očeta

Ivana Stariča

se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem TOZD Delavska restavracija, OO sindikata in Samskemu domu Iskra za izraze sožalja, podarjeni venec, denarno pomoč ter spremstvo na njegovi zadnji poti

sin Stane Starič

Ob boleči in prerani izgubi dragega moža, očeta, brata in strica

Franca Bajžlja

se iskreno zahvaljujemo vsem sodelavkam in sodelavcem Iskre Termatike, TOZD Terminali in Elementi ter njegovim sodelavcem iz Iskre Kibernetike za izraze sožalja, za pomoč v najtežjih trenutkih, darovano cvetje in vence, denarno pomoč ter spremstvo na njegovi prežgodnji zadnji poti

vsi njegovi

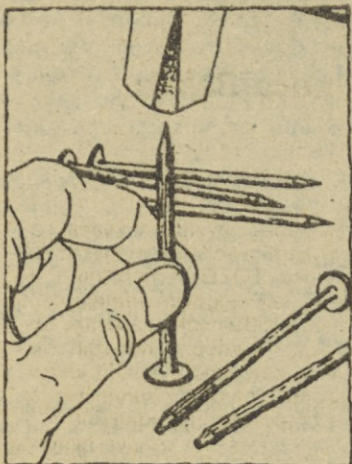
Drobni nasveti

Izključimo televizor

Televizijski sprejemnik na daljinsko upravljanje ostane pogosto vključen tudi čez noč, kar pa ni varno. Če je namreč sprejemnik nenehno pod električno napetostjo se lahko vname požar. Zvečer, ko nehamo gledati spored, sprejemnik izključimo. To ne škoduje sprejemniku tako, kot mislijo nekateri ljudje. Kadar pa za daljši čas odpotujemo pa poleg televizorja izključimo tudi anteno. Kable potegnemo iz vtičnice pa naj bo že televizor navaden, ali pa na daljinsko upravljanje. Tudi kadar se pripravljamo k nevihti, je bolje, da televizor izključimo.

Svetloba pred ogledalom

Ko se ličimo, potrebujemo dobro ogledalo in ustrežno svetlobo, da izberemo prave barve in, da naličeni obraz ni videti pretirano napleskan. Kam namestimo svetilko, ki osvetljuje naš obraz med ličenjem? Luč naj bo vsekakor med ogledalom in obrazom. Luč nas ne sme slepiti, čeprav je obrnjena proti obrazu. Luč mora biti v višini oči. Nekatera kozmetična ogledala imajo že vgrajene svetilke, tam je svetloba zagotovo ustrezna. Ker pa uporablja eno ogledalo običajno več ljudi, ki so različno veliki, je včasih bolje, da se odločimo za navadno ogledalo, ob straneh ogledala pa pritrdimo na zid dve premični svetilki, ki ju lahko po želji obračamo in usmerjamo svetlobo tako, da je najustreznejša.

Kako zabijamo žeblje?

Ko zabijamo žeblje v les, se les včasih razcepi. Okvaro je potem težko, ali sploh nemogoče popraviti. Preden začnemo zabijati žeblje, jih zato rahlo potolčemo s kladivom po konici. Konica je potem bolj topa in ne razcepi lesa.

Pri čiščenju madežev z BENCINOM ne ostanejo kolobarji, če damo v bencin malo soli.

Vođeni madeži na lakiranih tleh izginejo, če jih drgnemo z denaturiranim špiritom.

Madeži na žimnicah: zmešano rižev škrob z vodo in nanesemo na madeže. Čez dva dneva očistimo, oščetimo, ali omočimo z vodikovim oksidom in čez nekaj časa speremo z mlačno vodo.

Madeže v emajlirani posodi po čaju, ali kavi očisti vroča sol s kisom.

Sol s špiritom čisti razne madeže na obleki.

Vinske pa tudi češnjeve madeže čistimo z vročim mlekom, potem speremo.

Madeže od borovnic čistimo s kislim mlekom, prav tako vinske madeže.

Sok citrón in pomaranč združimo precej dolgo, če ga damo v kozarec in mu pridamo toliko sladkorja, kolikor ga sprejme.

Vkuhamo sadje zapremo z okroglim kosom pergamentnega papirja, ki ga prej namažemo z beljakom. Napnemo ga čez kozarec in ni ga treba več zavezovati.

Jabolka zavita v bezgovo cvetje, dobijo duha po ananasu.

Pri želodčni kislini vzamemo žličko belega vina namesto sode.

Pik komarja, ali ose tremo s sladkorjem, ali soljo.

Pri migreni kuhamo nastrgan hren.

Čebula, vložena 4—5 dni v kis, je sredstvo za odpravo kurjih oces. Čez noč privežemo

košček namočene čebule na kurje oko. To ponavljamo toliko časa, dokler se kurje oko ne zmehča.

Kuharski recepti v škatli

Kam shranimo recepte, ki se nam zdijo dovolj dobri, da jih želimo večkrat uporabiti? Če jih prepisujemo v zvezek, nimamo takšnega pregleda, kot če recepte prepisemo na kartončke in jih vložimo v ustrezno veliko škatlo. Škatla naj ima tudi pokrov, da se listki z recepti ne zamastijo. Med snopiče listkov vložimo malo višje listke z napisom za pripravo katere vrste hrane veljajo recepti. Skupaj zberemo recepte za pripravo mesnih jedi, zelenjavnih jedi, prilog, sladice...

Iskra

Iskra — Industrija širokopotrošnih izdelkov, n.sol.o.

TOZD — Tovarna antenskih naprav — Antene, n. sub. o., 61360 Vrhnika, Idrijska 42

Ugoden nakup 20% popusta

Iskrinim delavcem nudimo ugoden nakup vseh tipov anten in antenskega pribora do 30. aprila 1986. Prodaja na Vrhniki, Idrijska 42 od 6. do 14. ure.

Nadaljnje informacije lahko dobite po telefonu: (061) 752-616.

Izjava o statusni spremembi

Delavci vseh temeljnih organizacij v sestavi delovne organizacije, ki je poslovala pod firmo ISKRA COMMERCE, Ljubljana, n.s.o. Ljubljana, Trg revolucije 3, so na referendumu dne 24. 12. 1985 odločili, da organizirajo dve enoviti delovni organizaciji.

V sodnem registru Temeljnega sodišča v Ljubljani sta delovni organizaciji vpisani s firmo:

— ISKRA COMMERCE, p.o.
Ljubljana, Trg revolucije 3

— ISKRA SERVIS, p.o.
Ljubljana, Rožna dolina C. IX/6a

Zavod SR Slovenije za statistiko je delovni organizaciji razvrstil takole:

— ISKRA COMMERCE
šifra podskupine 070320
matična številka v registru 5044944

— ISKRA SERVIS
šifra podskupine 090132
matična številka v registru 5091969

Pri Službi družbenega knjigovodstva v Ljubljani imata delovni organizaciji registrirana naslednja žiro računa:

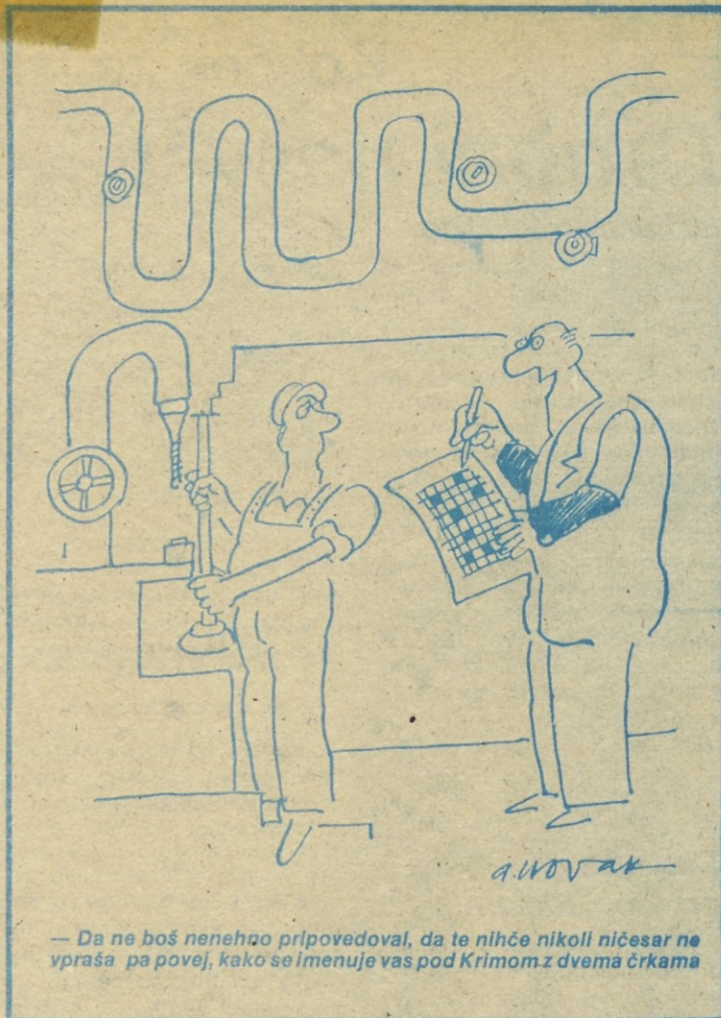
— ISKRA COMMERCE
50101-601-18610

— ISKRA SERVIS
50101-601-12979

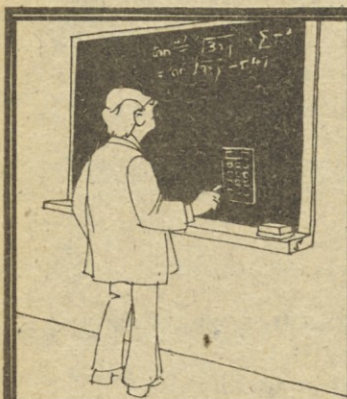
Izjavljamo, da se od 31. 3. 1986 dalje v vseh razmerjih do poslovnih in drugih partnerjev upoštevajo zgornj navedene spremembe.

ISKRA COMMERCE p.o.
V.d. individualni poslovodni
organ
JANEZ VIPOTNIK, l.r.

ISKRA SERVIS p.o.
Individualni poslovodni
organ
MIRO STEGNAR, l.r.

Po Krasu od Divače do Sežane

ISKRA	ANTIKVAR	NASILJE	NORVEŠKI KRALJ	LUKNJICA V KOŽI (MNOŽ.)	ZBIRKA PERZIJ. MITOL. SPISOV	LILI NOVY	SLOV. SLIKAR GRAFIK (MEŠKO)	URADNI SPIS
KROŽNA PAST ZA ZVERI								
MOŠKO OBLAČILO ZA POD SUKNJIČ								
DOLGO- REPE PAPIGE						ANTON TROST		
OSMRTNICA						KOVINSKA VOJAŠKA OBLEKA		
								ISKRA
SESTAVIL RUDI MURN	LETOVIŠČE V BELGIJI	TRENJE	NAPEV PESEM ESTONEC	KOROŠKI LJUDSKI PLES	TINE KOS TOVARNA V BITOLI		ŽIVLJENJ- SKA TEKOČI- NA	TURŠKI VELIKAŠ
NEMŠKI FIZIK NOBELO- VEC 1933			NEKDANJA SREDNJA ŠOLA NIŠ					
KRAJŠA PREKINI- TEV VOŽNJE					NEKDANJA FIZIKALNA ENOTA ZA DELO			
ŽILA UTRIPAL- NICA					BALERINA MLAKAR			

Planinska sekcija DO Iskra Kranj bo priredila v soboto 12. aprila zanimivo potepanje po Slovenskem Krasu, od Divače do Sežane.

Z vlakom, ki ima odhod iz Kranja ob 5.40 se bomo peljali do Divače. Nato bomo izvedli planinsko-turistično potepanje čez kraško pokrajino. Obiskali bomo Gradisce, Škocjan, reko Reko, jame Okroglico, Ledenico in Vilenico ter skozi naselja Kačiče in Lokey prispele v Sežano. Z vlakom se bomo pred večerom vrnili v Kranj. Lahke hoje bo 5 do 6 ur. Oprema pohodnikov naj bo lahka — s seboj vzemite baterijsko svetilko.

Za vodstvo bodo poskrbeli S. Vilfan, E. Erzetič in L. Zelnik.

Informativne prijave sprejema V. Pajk iz tajništva DO ERO, tel.: 2822. Udeleženci naj pravočasno kupijo povratno karto za vlak.

Iskra

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva Iskra — SOZD elektrokovinske industrije — Ljubljana. Ureja uredniški odbor. Glavni urednik: Pavle Gantar, pomočnik glavnega urednika Miloš Pavlica, odgovorni urednik Dušan Željenc, tehnični urednik Drago Pečenik. Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo. — Naslov: Ljubljana, Gregorčičeva 23 telefon: 223-977. Priprava za tisk: DIC TOZD Grafika, Novo mesto. Tisk: ČTP Pravica — Dnevnik, TOZD Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS je glasilo oproščeno plačila davka od prometa proizvodov.